

סימן עג

הדברים נראין בטעמם והחכם השלם הפוסק היושב על כסא הכוראה דיינא דנחית לעומקא דדינא הוא והנה אשלי רבדרי המסייעי סיוע שיש בו ממש לפני הרב אבא מארי זל"ה פה דמשק אורע עיני וואק"ף שעשה דרם אחד וחוקו אבא מארי ורבני העיר הזאת ולא אעבור על דברי חבירי ולאופי שהם הרביצוי לחתום פה גאס העעיר חיים בנמוה"ר יצחק החבר זל"ה:

הדברים פשוטים אני רואה כלן ואין לורך לכל זה כי המה בכחובים בטור ח"מ ס"ו ס"ח ושם הארכתי בביאורי כל הגורך גם בחשבות הריב"ש ס"ה ר"ל וקס"ו ור"ז והנה מאריך לשם בענייני לוואות הנעשות בעש"ג וכבר אמרתי לכם פה חל פה וגם במכתב לאמר כי מורי הרב הגדול מוהרי"ב זל"ה היה רואה חשבות הריב"ש וכומך עליהם יותר מפוסקים אחרים שבזמני וחופם סברתו יותר מפוסקים אחרים והוא פוסק לשם שאחר שגשגה הדבר ע"י השופט הגדול דידעין בודאי דלא מקבלי שוהדא ולא מרעו נפשיהו ובזמ"ש זה האוס משה על השופטים הגדולים דבריו האמת והלדק וכבר כמה פעמים שאלתי לשרים ונכבדים הנכנסים בבתי השדרים והעידו לי על אלו השופטים שקורא' אחס מולאש' ולוקחים פרס ח"ק לביים ביום מאת המלך יר"ה דלא מקבלי שוהדא:

ירבן אני אומר לכם יפה נחם יפה וכיחס להחזיק במעוז הזוואה הנעשית בעש"ג ולהעמיד הוואק"ף והמתנה שנתן ראוון לשמעון קרובו היה בטלה וכל כי האו מילי מעלייתא לימרו משמינו והאמת יורה דרכו והחולק ע"ז לא שנה ולא קרא ולא שמש תלמידי הנמים והוא מן המתמחים יכל דבריכם האמת והלדק זולת מה שכתב החכם הפוסק שמה שנתן יעקב לבנו ראוון היה מתנת בריא לא יפה כיון כי כבר כתבו הרי"ף והרמב"ם ז"ל כי היוצא בשיירה הוא כמו ש"מ יע"ש:

יבביאי לארך הלזו לפח תוב"ב מאגדירופלא עברתי דרך קובעאגניאל ליכנס בספינה ושם בקוסטנא יע"א הראו לי זוואה ה' מאיש עשיר איני זוכר שמו עתה שהיחה עשויה וואק"ף בעש"ג ונ"כ אמרו לי שזכו מהגה השרים כדי שלא יבואו בניהם לדי עניות כי משתירות אחס הבתים אוכלים ונ"כ היהודים מבני עמנו עושים כך לא ח"ו להפקיע מדין חורחיו ובנימי הרב הגדול מאריה דאתרא אשר האור הארך מחוררו ממורה שמש נעשו דברים אלו והחזיק בלומרו כי דינא

אעפ"י שאין מנהגי נכחוב ולאשר ולקיים ולחוק פסק אחרים רק בפסקי אחר שאעיין היטב ב' ימיים לפחות ואח"כ אני משיב בחרונה כאשר יורוני מן השמים ועתה בעוברי פה ארס לוצא חזיה כרעא לחברה והדא אארעא ואני הולך על אשר אני הולך ולבי כל עמי שאלוני משפט לדק ולה אוכל להשיב כאשר עם לבני וכדי שלא להשיב פני שוחלי ריקס ולאבח העובד האבח נעירים עם החכם השלם היושב על כסא הכוראה והאבח החור' שלמדנו בפני מורינו הרב הגדול מוהרי"ר יוסף קארו נר"ו לא אוכל להמלט מנכחוב והיה היה חנני לנאח ממחנתי ולהא הכחוב עיני הלכה כי כבר הודעתי בפסק האחר כי ספרי אינם חתי רק נראה לי כי זה הדין הוא ברור כשמש שאין במת' ראוון לשמעון ממשות כלל שנין שהוואק"ף הוא עשוי כתיקונם לפני העש"ג השופט הגדול דלא מרעו נפשיהו ובפרט אלו השופטים מולאש' שלוקחים פרס מאת המלך יר"ה ח"ק לביים ביום ובודאי דלא מקבלי שוהדא וידוע ומפורסם הוא זה דלא מקבלי שוהדא וכבר ידענו בזה כמה פעמי' ולה מקבלי שוהדא וכך שמענו מפי מגידי אמת מנא לפי זה שהוואק"ף חזק לדור דורים כל ימות לעולם ועד והמתנה שנתן ראוון חן בה ממש:

וזכירני שבה שאלה כזו לפני ולפני חלופי וגבירי היושבים בצפת תוב"ב על כסא הכוראה והודענו שהחלה לפני הרב הגדול מורינו מוהרי"ר יוסף קארו נר"ו והסכמנו כולנו גם הרב מורינו הסכי' על ידינו כי תלמידיו חזו ומימיו חזו שוחים שאין להרהר אחר הוואק"ף כיון שהוא עשוי כמתנה ותיקונם ונמוסם כמ"ש העור סו"ה והאריך עם מורינו שיחיה ג"כ הריב"ש האריך בהרבה מקומות סו"ה וקס"ו ור"ז והדבר פשוט ולית דין לירך בשש ועצומותיהם של החכם הפוסק נר"ז תרבי כי לא היה לריך לי ולאפטי גברא קא אחינא נע ומטלטל עלטלה דנברא קשה העעיר משה בר חיים אלש"ך:

דברי פי חכם חן וישרים לחולאי דעת ופוק חוי חשלי רבדרי דמסדרו על האו פסקא זה האיש משה ורבו רבן של ישראל אשר האור העולם בפסקיו וספריו ומחוררו למדון כל ישראל כ"ש שהדין פשוט הוא בעיני שהוואק"ף שעשוי כתיקונם הוא נכר ואינו יכול ליתן מתנה ולא למוכרה ולא לריך לכל זה אלא שלהפצרת השואל ויאל לידע דעמי הקלוסה והחלוסה כחבתי שתי שורות אלו זעירא בהברייה יצחק משען:

לה מהס הרויה שיראה בעיניו עוד זוג שלחלק כל מה שזוג יהיה אפטרופוס הר' פ' והר' פ' והס יחלקו כפי ערך הנכסים שיגזרו מהחובות שיש לו בשטרות עכ"ל הנואה וחומים עליה שני עדים הא' הסופר הג"ל והשני האיש הג"ל שיש בידו ש"ס שולטאיש ואח"כ כתב ידי המזוג השניב מרע פלוני מקיים כל הכתוב לעיל: מען טוען הורשים שכל נואה זו בטלה מפני שהעדים הם נוגעים בדבר שהאחד הראשון זוג לחת לו א' שולטאיש והשני זוג להניח בידו ש"ס שולטאיש שלש שנים ויחן ריזה מה שיראה בעיניו וכיון שהעדים נוגעים בעדות כל הנואה בטלה וכל הנכסים הם של הורשים:

השיבו מקבלי המחנות והאלמנה הנואה קיימת אע"פ שהעדים נוגעים בעדות מפני שיחלקו מהנכסים ויעידו וכדליתא בפרק הוקת הבתים ועוד שאפילו אם יחלקו הנואה קיימת מפני שכחב יד המנוה חסום עליה וכשבלו מקבלי המחנות לעשות חשבון לא נמצא בחובות כדי להשלים לחת לכל מקבלי המחנות כאשר זוג מפני שהוליו מהס בחוליו ובזורי קבורתו וגם מפני שהיה הפסד בקלת החובות ועל זה אמרו אותם שיחד למחנותיהם מחוב של שבעים שולטאיש שחייב לו הר' פ' אנו נקבל מחנותינו מהשבעים שולטאיש שיחד לנו ואם בשאר החובות חסר מאי אויפת לנו:

טעני שאר מקבלי המחנות לא כי אלא כמוכס כמונו שיש אם יהיה חסרון בנכסים ולא יספיקו לכל המחנות יחלק החסרון בין כולם כל אחד ואחד לפי ערכו וכדליתא בפרק יש נוהלין ש"מ שאמר חנו מאחים לפלוני ושגש מאות לפ' וארבע מאות לפ' אין אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך ילא עליו שטר חוב גובה מכלס ופסקה הרמב"ם בפרק עשירי מהלכות זניה ומחנה ה"ל ש"מ שאמר חנו מאחים זוג לפ' ושגש מאות לפ' וארבע מאות לפ' אין אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך אם לא היה אלא חשב מאות חולקים הנמצא כפי מ"ש להס עכ"ל וכן פסקו כל הפוסקים וטעמא דמילתא משום דלכולם נחזון ליתן ביחד אלא שאין אדם יכול להוציא שני דברים כא' ומה שיחד לכס החוב הכול היינו לומר שחבלו מאותו החוב חלקם אבל לא שחבלו יותר מחלקם וכיון שזמן הדין אם יחסר מכלל הנכסים יחסר גם לחלקם ולא חטלו אלא לפי חשבון אין הייחוד שיחד לכס החוב הכול מוציאכס מדין זה ולא חטלו אלא לפי חשבון ערכם וגם בדברי המחן מפורש כן שנחב בסוף דבריו שלחלק כל מה שזוג יהיו אפטרופוסים הר' פ' והר' פ' והס

המלכותא דינא וראיות אחרות כגודל הכמתו ועתה לא הזכירם:

והנה היום בקוסטאנטינה נהג המנהג הזה ג"כ אנו יחמי דיתמי אין לנו רשות להשתמש כ"ש כי נראה בעיני פשוט יותר מביעתא בנותהא ובמקום שאמרו לקצר איני יכול להאריך ומי שהוחמו אמת יתנו במעגלי זקק למען שמו אמר מה מעהיר לפני האל שלומכס ירבה ויפרוך גאס הצעיר

יבין דברי

סימן ע"ד

ד בפני ב"ד ילא שטר נואה זוג נכחו ביום פלוני נכנסנו לבקר את הרבון פלוני שהיה חולה ומלאכהו שהיה מיושב בדעתו כי וזוג מהמת מיתה שאם אשתו לא תשגא ותרצה לשבח על כבוד בעלה ששהיה גבירה וכולטת על כל נכסיו בין מקרקעי ובין מטלטלי כל ימי חייה ואם תרצה להשגא חטול כל נכובה והמשים שולטאיש יותר עוד זוג שיחמו לפ' קרובו ארבעים שולטאיש עוד זוג שכל זמן שלא תשגא אשתו שלא יהא ראוי שום גברא לבקש ממנה שום חשבון ולא לנחוב הנכסים ולא שום שבעה אלא ששהיה אפטרופא כח' עוד זוג שמשבעים שולטאיש שחייב לו הרבון פלוני יעשו ס"ח ומפה וחפוסים ויהיו לפ' כך ולפי כך עוד זוג שיחמו לפ' כך לפ' כך בחגאי שיאמרו קדיש כל השנה על נפשו עוד זוג שיהנו להקדש כך ולתמחוי כך ולסופר הנואה א' שולטאיש ולפי כך עוד זוג שיחמו לחברת ח"ח מאה שולטאיש שיקנו מהס קרקע ע"י הר' פ' והר' פ' ומהפירות יאכלו התלמידים והקדן יהיה קיימת לעד עוד זוג שהש"ס שולטאיש שיש לו ביד הר' פ' יהיו ביד אשתו עם כל קרקעותיו וכלי זהב ואבנים טובות שהכל יהיה תחת ידה עם החגאי האכר עוד הוסיף לקרובו הג"ל עשרה שולטאיש ולאמו עשר' ומלבושיו ועוד זוג שיחמו לשתי אחיותיו שני שולטאיש עוד זוג שיחמו שתי העודות להקדש ואחד שולטאיש לחברת הקברים עוד זוג שאם לא יספיקו הנכס' שיש לו בשטרות חוץ מהש"ס שולטאיש שיש ביד הר' פ' שהס לאשתו והקרקעות והכשטימן הא' וכל כלי הבית שהס שלה ג"כ כל הנכסים האחרים יחלקו ביניהם כא' ואם לא יספיקו יקחו מהמאה שולטאיש שזוג שיהיו לחברת ח"ח עד חמשים שולטאיש והשלים כל מה שזוג ואם יספיקו הנכסים יהיו כל המאה לח"ח כא' עוד זוג שהש"ס שולטאיש שיש לו ביד הר' פלוני שישארו בידו עד סוף שלש שנים ויהנה מהס והוא יתן

יספיקו הנכסים הודך ממה שייהד לאלמנתו יקחו ממה שזוה לת"ת החצי להשלים שאר מתנות זה היה בחובשו שלא יטעך ליגע במה שייהד לאלמנתו להיות אפטרופה עליו אבל מאחר שאפי' שיפחתו לת"ת החצי ממה שזוה עדיין זריכים לשלוח יד במה שייהד לאלמנתו להיות אפטרופה עליו זולתו הראשונה שזוה לתת לת"ת מאה שולטאגיס במקומו עומדת והראיה שאינה אלא אפטרו' מבואר בדברי הגושה שכחב שלא יהיה רשאי שום גברא לבקש ממנה שום חשבון אלא שחיה אפטרופה כח' ואע"פי שכחב תחלה שחיה גבירה ושולטת על כל נכסיו כבר חזר וביאר כוונתו שאינו אלא לעיין שחיה אפטרופה בלבד:

ועוד שאפי' אם לא היה חזר ומבאר כוונתו אין במשפט לשון זה הגבירה ושולטת אלא לשון אפטרופוסות לא לשון מתנה וכמו שהוא מבואר מטבע הלשון וכ"כ הריב"ש בסו' ע' ואע"פי שח"כ כתב שהש"ס שולטאגיס שיש ביד הרי' פי' שהם לאשחו וקרקעות וחכשיטין וכל כלי הבית שהם שלה אין לשון זה מוציא ממשמעות אפטרופוסות שאם היה אפט' בלוחם נכסים שפיר שייד לומר שהם שלה ואפי' אם לא היה במשמע לשון זה אפטרופוסו' אלא מתנה יד בעל השטר על התחנותה ופוסם לשון ראשון שאינה אלא אפטרו' וכדאמרין:

ואע"פי שזוה שהש"ס שולטאגיס שהם ביד הרי"פ שיפארו בידו עד סוף שלש שנים ויהנה מהם ויתן לה הרווח שיראה בעיניו אין זה מוציא מלשון אפטרופו' דלמי יתן הרווח כי אם לאפטרופה ואפילו אם לא היה מקום לדון שיש במשמעות שום לשון מהשטר אפטרופוסות ה' קי"ל בפרק יש נוחלין הכותב כל נכסיו לאשחו לא עשאה אלא אפטרופה ואמרין עליה פשיטא אשחו ולאחר חזר למתנה ואשחו אפטרופה ואין לומר מאחר שזוה לתת לשתי היות שנים שולטאגיס נראה שכוונתו הייתה לסלק אותן מירושתן בלוחם שני שולטאגיס ולתת לאשחו במתנה הנכסים שייהד לה אם אין לו אחים אחרים שאין זה מבואר בדברי שהוא מסלקן מירושתן אלא שמפני שראה שחיה אשחי כל ימי חייה אפטרופה ושולטת על הנכסים הוציא שני שולטאגיס' אלו מהכלל ולעולם אינה אלא אפטרופה ועוד שאפילו אם היה לומר בפירוש שהוא מסלקן מירושתן בלוחם שני שולטאגיס כיון שבנכסים שייהד לה לא כתב שום לשון מתנה אדרבא כתב לשון אפטרופה לא זכחה בנכסים ההם ובחוק' יורשים קיימים אע"פי שכחב שמסלקן מירושתן ופירש דהיינו לעיין שלא ישלחו בנכסים כל ימי חייה כי תהיה

יחלקו כפי ערך הנכס' שיגבו מהחובו' שיש לו בשטרות הרי שפי' כוונתו שכל מה שזוה יחלקו כפי מה שיגבו ולא הוציא אחכס מהכלל אדרבא כלל אחכס במ"ש שלחלק כל מה שזוה:

טעמו מקבלי המתנות נגד האלמנה כיון שאין בנכסים להשלים כל מתנותיו: נרף המעות והנכס' שייהד ליד עם מה שנגבה מהחובות ומהמותר על כתובתך יטול להשלים מה שהסר מתנותיו:

השיב טוען האלמנה מה לכס ולה כי בעלה נתן לה כל אוחס הנכסים ומעות ואין לשום אדם חלק ונחלה בהם כי בעלה יפה כחה וכשבא לומר שאם לא יספיקו הנכסים שיש בשטרות זוה שיקחו הצי ממה שזוה לתת וזוה שלא יגעו במה שהינה לה ממעות ונכסים:

השיבו מקבלי המתנות ואמרו מאחר שלא הספיקו החובו' שחייבים לו לפרוע כל מה שזוה לריד להשלים ממה שהינה לאלמנתו דאפילו אם תמגל לומר שמה שהינה לה במתנה נתן לה הרי היא כאלהד משאר מקבלי המתנה וכדין ברייתא שזכרה בסמוך ושארין אומרים כל הקוד' בשטר זוכה אלא כל מה שהינה חולקים הנמגל לפי מה שכחב להם וגם מה שייהד לה יותר על כתובתה יכנס בכלל ואע"פי שכחב שאם לא יספיקו הנכסים שיש בשטרות חוץ מהש"ס שולטאגיס שיש ביד הרי' פי' שהם לאשחו כו' שזכרה מזה הלשון שהש"ס שולטאגיס והקרקעות והחכשיטין וכל כלי הבית הם לאשחו ואין למקבלי המתנות חלק בהם אינה ראויה שכל כוונתו שם לא היה אלא לעיין שיפחתו לת"ת החצי כדי להשלים שאר המתנות אם לא יספיקו הנכסים חוץ ממה שזוה לת"ת אלא לא יספיקו דנכסים ישלימו כל מתנותי גם מהש"ס שולטאגיס שייהד לאלמנתו דה"ל אלמנתו כח' ממקבלי מתנה וחולקים לפי חשבון ואפי' אם עם הש"ס שולטאגיס לא יהיה מספיק יאזמו הקרקעות וכל כלי הבית כמה שזים ומהמותר על כתובתה יקחו מקבלי המתנות והאלמנה כל אחד מתנתו לפי הערך שזוה לכל א' וא':

וכל זה הוא אם היה נתון לה במתנה הש"ס שולטאגיס וש' נכסים שייהד לה אבל לפי האמת לא נתן לה כלום אלא שעשאה אפטרופה על הנכסים וא"כ כל הנכסים בהקת יורשים קיימי ופורעים מהם כל מה שזוה שיתנו ועל פי זה זכחה ת"ת במאה שולטאגיס כמו שזוה תחלה ואף על פי שאחר כך כתב שאם לא

ולא יש לדוד מלטי המזוה הו' אח אחר בעולם אלא לשבתי מלטי האכר ולא יש בן אחר בעולם לשבתי מלטי הו' אלא שמשן הו' יורו מוריו מה מדה הדן מהיבית על זה אם נאמר שדוד מלטי המזוה חשב שקרה אחיו שבתי מלטי הו' לבנו הגולד לו אחר פטירו בנו נסי' קרא לזה ג'כ נסי' וזה גר' מלשונו שאמר אחי מניח המשים דוקאדוש לניסין בן אחי שבתי מלטי שהוא עתה חי לאשקין ניסין האחר שנפטר קודם שנולד לו זה הבן שקרא לו שמשן והוא לא ידע ששם שמו שמשן וכך יש קלף שכלל היפטר דוד מלטי הו' מה שם בן אחי שבתי מלטי ואמר לו נסי' קלא יש ע"ז אבל עדות לא יש או אם יש לפסקך אחר שאמר לבן אחי שבתי מלטי ניסין וזה שמו שמשן ושלוס :

חשיבה עיר זואה זו אע"פי שהשואל לא שאל אלא מה שהכתיב מרע לזה לתת נ' דוקאדוש לניסין בן אחי ונמצא שאינו אלא שמשן ונראה שאלולי כן לא היה צריך לשאול עכ"ל כיון שאינו צא להשיב צריך אתי להקדים ולהודיע שעוד שני ספקות יש בזואה זו הו' אפי' שנחשב בשטר זה אחי מניח מממנו לניסין בן אחי שבתי המשים דוקאדוש דנחב מוהר"י קולון ז"ל שהאומר אחי מניח מממנו קך וכך לפי' אינו מועיל השני לפי שהשטר הוא עשוי ע"י גויים ותכן בפ"י דגיטין כל השטרות העולים בעש"ל אע"פי שהותמיהם גויים כשרים חוץ מניעו נשים וקאמרין עלה בגמרא קא פסיק וחי לא שגא מנר לא שגא מתנה בשלמא מנר כו' אלא מתנה במאי גבי בהאי שטרא הו' שטרא חספא בעלמא הוא אמר שמואל דינא דמלכות' דינא ואי בעית חימא חמי חוץ מכניעו נשים ודעת הרמב"ם בפ' כ"ו מהלכות מלוה ולוה לפסוק כלישנא בתרא דשטרי מתנות העולים בערכאותיהם פסולים וכבר ביאר הרב המגיד הגמ' לדעתו וכתב שדעת רוב הגאונים לפסוק כדעת הרמב"ם והרשב"א כתב שכלל בחשובה להר"ף קדברי הרמב"ם הרי שני ספקות אלה יש לספק מלבד הספק שנחספק השואל וכל זה בהקדמה שהש"מ המזוה יש לו זרע אע"פי שלא יתבאר בדברי השואל שאלולי כן לא היה מקום לשאלה זו ששאמר שלא היה למזוה הזה אח אחר אלא לשבתי מלטי ולא יש לשבתי מלטי בן אחר אלא שמשן פשיטא שמשן ירש הכל מדיון ירושה ואין לזואה כאן עסק כלל אלא בודאי נשים למזוה הזה זרע עסקין :

ואתה אחי צא להשיב לספק השואל ואומר הנראה לע"ד דאין שני השם הזה מעבד ע"י שמשן בן שבתי

אפטרופ' ושולטת ואפילו אם היה מפרש דבריו בפירוש שהוא מסלקן מירושתן לגמרי ושלא יזכו בנכסיו כיון שלא כתב לאשתו לשון מתנה אלא לשון אפטרופוסות נמצא זכחה בנכסים וממילא נפלו לפני הירושים ואע"פי שהוא סילקן מירושתן איבו כבר לסלקוהו ולא מסלקי כיון שלא נחם לאחר בלשון מתנה :

ואע"פי שבסוף כתוב שהלק כל מה שזוה יהיו אפטרופ' הר' פ' ובר' פ' והם יחלקו כפי ערך הנכסים שיצבו מההובות שיש לו בשטרות שנראה שאינו מזוה להלק אלא הובות שיש לו בשטרות אבל הש"ם שולטאניס וכל מה שייהד לאשתו אין למקבלי המתנות בהם הלק כלל וזו לפי מה שנהגו בדעתו שהיו מהפיקים הובות למתנו' שזוה ועל זה כתב שיהלקו אותם בין מקבלי המתנות לפי ערך הנכסים שיצבו רוצה לומר שאם יצבו שלש הובות יתנו לכל אחד ממקבלי המתנות שלש ואם היה הו' הו' וכשישמו ליצות נמצא שכלם קבלו כל הלקס אבל אם לא יפיקו הובות אם מד שיעורם ואם מצד שנספדו קאחס בזה לא רצה להכניס עזמו והשאר כפי הדיון שישלימו למקבלי המתנות ממה שיחד לאשתו מהטעם האחר במקו' וכו' הגר' לע"ד הע"י

י"ח ז"ל

סימן עה

ה שאלה יורנו מורנו יהודי א' שמו דוד מלטי נפטר בא"י גיפ"י וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק ושם בא"י גיפ"ו יש חק מלת השררה שכל יהודי ש"מ שזוה מהמת מיתה יעשה זואתו ע"י גויס גם כי שם בא"י גיפ"ו לא נמצא יהודי שידע לכתוב דיון וכשורה שום שטר והנה כה"ר דוד מלטי ג"ע האכר חלק נכסיו בשעת מיתתו וזוה שיתנו לעמואל בן אחותו המשים דוקא"דוש ממטבע הנהוג שם בא"י גיפ"ו וכך אמר בזואתו שמה שהוא מחלק בשעת פטירתו יהיה קיים בכל אופן שיהיה יכול להיות קיים ושאלנו פה סו"ס מה רצה לומר הנפטר באלו הדברים ואמרנו לנו שרצה לומר אפילו בדחיוו אלא ששם אינם כותבים אלא בדרך נסתר כי הם גויים וגם לזה שיהיו המשים דוקאדוש אחרים ממטבע הו' לניסין בן אחיו שבתי מלטי חו"ל אחי מניח מממנו המשים דוקאדוש לניסין בן אחי שבתי מלטי שהוא עתה חי ילמדנו רבינו כי זה שבתי מלטי היה לו בן אחר ששמו היה ניסין ונפטר מומן רב קודם פטירת הר' דוד מלטי הו' כמו ע"ז שנה ויותר ואחר שנפטר ניסין נולד לשבתי מלטי בן אחר ושמו שמשן

נהרמב"ם הו"ל הרב"ש יחיד במקו' שנים גדולים בחכמה ובמנין ואפילו יעידו ישראל שאינם יודעים אותם עדים והערב"י המקיים אותם בקבלת שוחד עיקרא דדינא חברא ללא שבקינ הרמב"ם ורוב הגאונים והר"ף עמם מקמי בעל העיטור והרמב"ן והרשב"א והר"ם והר"ן וכ"ש שהרמב"ם ז"ל הוא רב מפורסם במלכות הוא ועל פיו יהיה כל ריב ומסתמא בני אי גיפר"ו גוררים אחר המלכות הוא כיון שהם סמוכים להם ועוד שהבא להוציא מהירשים לר"ך להביא ראיה שהגזואה קיימת וכיון דלגומתא דרבנותא היא למרינן אוקי נכסי בחקתייהו ומיהו אם יש עדי ישר' כשרים שנמאלו שם בשעת הגזואה ויעידו שהם שמעו שאמר שהיה מניח חמשים דוקאדוש לניסים בן אחיו ודאי שוכה שמעון בן שבתי מלטי בחמשים דוקאדוש דהשתא לא על השטר העשוי ע"י גויים המכין ללא על עדות הישראלים המעידים ואע"פ שהוא אמר שהוא מניח אות' לניסים הוא שמו שמעון כבר הוכחו שאין זה מעבד ואפילו אם לא נמאלו עידי ישראל שיעידו כן אם שטר זואה זו נעשה ע"י ערכאות ועידי ישראל מעידים שערכאות אלו ועדים החותמים בשטר זו אינם יודעים בקבלת שוחד יש להכשירו לביבא דכ"ע שאע"פ שכת' הרמב"ם דשטרי מתנות העשו' בערכאותיהם פסולים אע"פ שיש בהם כל הדברים שמעון לא יתמון אלא לשטר שנחזו בו שדי נחונה לך שהשטר הוא הקנין וכדמשמע ממה שאמרו אלא שטר מתנה במאי קני בהאי שטרא והאי שטרא הספא בעלמא הוא וכן פרש"י וכן כתב הטור אבל מתנה שאין השטר עיקר הקנין שלה כגון ב"ד דשטרא אינו אלא לראיה בעלמא דומיאל דשטרי מחר כשרים הם זה גר' יכון וברור בעיני :

אלא דקשיא לי שכתבו הרמב"ם והטור בשטר מחילות העשוין בערכאותיהם פסולין והרי שטרי מחילות אינם עושים מחילה שאפי' מחל לו בלא עדים מהני ללא איברו שהדי אלא לשקרי ונמאל שאינו אלא לראיה כשטר מחר ואפי"ה פסלו אלמא דדוקא לנחזו מיה מעות בפנינו לא הוי מרעי נפשיהו לכותבו אי לא הוא אבל שאר מילי אפי" נחזי מה דלא הוא לא מקרו מרעי נפשיהו ואע"פ שזה דוחק כ"ז או דשטרי מחילות עומדת לפני איני סומ' על הכשר זה :

אחר שכתבתי כל זה חפשי בחשבות הריב"ש ומלאחי שכתב הו"ל אפילו לדעת הרמב"ם הדבר ברור דשטרי זואה כשרים כשטרי מחר שהרי אין השטר עושה קנין אלא דבור המני' עושה קנין דבריו כנחזי'

מלטי לכות במתנתו דהא ודאי ללא גרע שם ניסים לתת לו מתנה אלא לפי שהוא בן אחיו דהא חזין דגם לבן אחותו נתן חמשי' דוקאדוש אע"פ שאין שמו ניסים א"כ הרי אומדנא דמוכה ללא קפיד על השם אלא שהיה סבור שהיה שמו ניסים והוכירו בשמו ולא מפני שהיה מקפיד בדבר :

ועוד שכתב שהוא עשה הי ולישנא יתירה הוא דאין לומר דהוא לאפוקי בלא נאמר שנתן אותה מתנה לניסים המת דאין אדם עושה לומר שיעלה על הדעת שמתנין את שלו לתת אלא על כרחין לומר שכתפק אולי אין שמו ניסים ולא ריב שחתערב המתנה מכני כך ולכך אמר שהוא עשה הי כלומר כיון שהוא הי בין שמו ניסים בין שהיה לו שם אחר יזכה במתנה זו : גם ענת לשון מניח שכתבתי בשם מהר"י קולון נראה דאין להושי לה משום דהא מחא לה מהר' דוד הכהן ז"ל מאה עוכלי בעוכלא בשענות ודברים נכונים למבין כמבואר בחשוב' מהר"ר דוד הכהן ז"ל וגם הרשב"א בחשו' כתב בפשיטו' דמהני לשון איני מניח :

הרי בשתי ענות אלו אינם מגרעות כה שמעון זה מלכות במתנה זו אך הענה האחרת שנעשה ע"י גויים עומדת בפני ואע"פ שהרמב"ן והרשב"א והר"ם והר"ן ובעל הטורים חולקים על הרמב"ם וכיעתו וסוברים דהיבא דאינא הרמנא דמלכא כל השטרות העולי' בערכאות שלהם כשרים ואפילו שטרי מתנה וכחב המניד דעליהם סומכים בארצותינו ובגדון זה הא אינא הרמנא דמלכא דהיינו הק השררה שלא כתב זואה אלא ע"י גויים אחתי אינא למיפסל זואה זו מפני שמשון השאלה משמע שלא נעשה ע"י ערכאות שהרי כתב שכל יהודי ש"מ שזוה מחמת מיחה שיעשה זואהו ע"י גויים וסתם גויים לא משמע ערכאות אבל כ"הג ליכא מהן דמכשיר דהא למרינן בפ"ק דגיטין רבינא סבר לאכשורי בכנופייתא דארמאי ז"ל רפרם ערכאות הן ומשמע דהודה לו רבינא וכן פסקו הפוסקים כרפרם ואע"ג דבהא אינא למימר דמסתמא כיון שהשררה מתקדשת בכך היינו שלא יעשו זואה אלא ע"י ערכאותיהם והשואל לא הקפיד בכך וכחב גויים במקום ערכאותיהם מ"מ לר"ך שיעידו עידי ישראל על עידי השטר ועל הערני המקיים אותם שאינם יודעים בקבלת שוחד וכמ"ש הרמב"ם בפכ"ו מהלכות מלוה ולוה ואע"ג דהשתא לדעת הרב"ם קיימין והרב"ש חולק גם כזה וסובר דסתם ערכאות לא מקבלי שוחדא יש לומר דבהא לא חיישין להרב"ם כיון דהרמ"ה סבר לה

לפרוע לרב בשביל הער וחפס הרב מנכסיו והביא עדים שאמר לו אבי הער חעשה חשבון כאלו שרך עומ' בריות והעדים לא ידעו כמה היה הסך ילמדנו רבינו לפי שקצת מחכמי אשכנז רוצים לומר שמתנה היא מתנה ואפילו לא נשאר לאלמנה כלל מכתובתה גם אומרים שהבעל הוב מאוחר שקדם וצבה מה שצבה גבוי חף כי צוה אבי מודה להם בעיקר הדין אבל אבי לומר ששכר לימוד בלי ידיעת כמה היה זמן לרב אינו נקרא בע"מ ובפרט שזדע בכל העולם כי זה הנפטר קודם שגשג זו האשה לא היה לו פירוטה וכל המזון הוא של האשה ועתה יבירה זה הש"מ כל הנכסים ויתנם לקרוביו ויניה אשתו שהביאה לו כל המעות בלא דבר במטו מןק ישיביו הארון כי הכל כשלחן ערוך לפיזו והאלמנה לועקת ולית דמשנה בה לכן למען ה' חשובתו מהרה תתנה לו' גחם המר וגלגול' משה הלון:

חשיבה לענין המתנה שזה לתת לקרוביו שרצית לבטלה מטעם מברחת אינה ענין למברחת דהתם בזמן קודם שיטעבד היא ומ"מ אין מתנה זו כלום ממנה טעמי חלה שנתן במתנה בריא ומתנת בריא אינה נקנית בדברים אלא לרף לזכות בזהד מן הדרכים שהקונה זוכה בהם וכמבואר בפרק ג' מהלכות זכייה ומתנה ובגדון זה לא היה שום קנין כי אם דברים בעלמא ולא קנו:

יעיד שאפילו אם היתה מתנת ש"מ שהיא נקנית בדברים הא קי"ל דמתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה ומוציאין מתנה לכתובה בזין דכרין ולמזון האשה והבנות כמבואר בפ"ה וכו"ס שמוציאין מתנה לכתובת אשה שהיא בתיים ועיד שאפילו זנתן במתנת בריא והיו קוני' המקבלי מתנה בזהד מן הדרכים שהמתקן נקנה היתה האשה מוציאה מהם בשטר כתובתה שהוא קודם ואע"פ שאין במטלטלין דין קדימה כיון דבשטריו כתובות דידן אנו כותבים מטלטלי אגב המקרקעי אורו המטלטלים בקרקעות ויש בהם דין קדימה והאשה מוציאה מיד המקבלים המתנה מן הדין ואע"פ שעכשו משום תקנת השוק לא נהגו להוציאה מטלטלים שמכרו או נתן ואע"פ שכתוב בשטרות שעבוד מטלטלי אגב מקרקעי איכא למימר דמתנה בכה"ג להפקיע כתובה האשה לא שכיחא ולית בה מהגא' וטפיר ורקמיין לה דין תורה ומכאן תשובה למה ששאלתה אם קדמו בעלי הובות מאוחרים וגבו דהא ודאי מוציאים מידם ונזכרים לאשה דלא הוזכר תקנת השוק אלא במכר או נתן אבל בבעל הוב לא שייך למימר תקנת השוק

וכמסורים דמו והערבי נאמן לומר שקך צוה דהא לא מרעי נפסיה וק"ל בשטרי מכר עכ"ל ובחשובה אחרת הוקשה לו הקושא שהקשתי משטרי מחילות העשויין בערכאות שכתב הרמב"ם לפסול וכתב שדבריו דפיסול זה מחמיהם וכתב בסוף ואולי הרב ז"ל אגב שטפה נקט שטרי מחילות עכ"ל ואמרתיו עליו ז"ל תגזר דעתו של רבינו שהיח את דעתו וכיון שהוא ז"ל מסכים בשטרי נוואות העשויים בערכאות חף לדעת הר"ם במו"ל כשרות כפשט דברי הגמ' הכי נקטין ואם בעל הדבר יודע שכן הוא האמת שאמר שהוא מניה לביים בן שבתי אחיו ל' דוקאדוש אין לרף עדים כלל להודאת בע"ד כמאה עדים דמי:

נמצא הכלל העולה שמשון המ' זוכה בחמשים דוקאדוש בל' מג' דרכים הא' אם יודע בעל דתו שכן הוא האמת שאמר שהוא מניה לביים בן שבתי חמשים דוקאדוש השני אם היו עידי ישראל כשרים מזויין בשעת הנוואה ומעידים שאמר שהוא מניה לביים בן שבתי אחיו חמשים דוקאדוש השלישי אם עידי ישראל מעידים שעדים שחתמו על השטר של נוואה זו והערבי שקיים אותו לא הוזקו בקבלת שוחד באיזה מג' דרכים אלו וזה משמן האכר בחמשים דוקאדוש אליבא דכ"ע העיר יוסף חיי

סימן עו

ו שאילה יורינו רבינו אם ש"מ צוה ונתן מתנה לקרוביו ואמר זה הלשון איני זנתן מנכסי לקרובי כך מעות מתנת בריא דלא לתהדר בו' וגם יתנו לאשתי כתובה מהנשאר חוץ ממנה שנתתי ולא נתנה לאלמנה מכתובתה שהיא שלם מאות ויניציאנוש מתחילת הדיניא ומאה חוספת בין הכל לא נשאר חמשים ויניציאנוש אותה המתנה שנתן לקרוביו יקרא מתנה מאחר שאמר מתנת בריא אע"פ שהיה שכיב מרע וחכף מת או לא היתה מתנה לפי שהברית הנכסים כי בשלמה אם לא היו חסרים מהכתובה אלא חמשים ויניציאנוש היינו אומרים שטעה הש"מ שחשב שהיה לו נכסים לפרוע כל כתובת אשות כי עבד איניס דטעי בדבר מועט אבל כל כך סך שסרי מהכתובה ודאי כוונת הנותן להבריה הנכסים ולא יהיה מתנה:

גם ילמדנו רבינו אם צוה האיש היו לו בעלי חובות וקדמו וגבו קודם האשה אם מה שגבו גבו ובפרט שאחד מהבעלי חובות היה שאמר שהיה חייב לו שטר לימוד בנו זמן רב ולא ביאר אבי הער כמה היה כונתו

הילכך מוליאן מיד הבעלי חובות שקדמו וגבו ונחזים
לאשה וזה הנראה לי בעיני שאלוהיך גאס הלעיר
ויין זמיר

שיבן עז

ח אגחנו העדים ח"מ נרשמו לעדים בעת שזה
הר' ששון פרח ל"ע על בניו ועל יכבי עובדו בהיותו
מוטל על ערש דוי ורליוו והכרנו שהיה מיושב ומשופה
על דעתו והשיב על הן הן ועל לאו לאו וזו כתבנו כל
דבריו מפני שהיה מלוא מהמת מיתה וזו רחשונה
ואמר שהיה מוריש וזמן בחתונה גמורה מעכשיו לכבוד
רבי יוסף פרח בנו כל הבתים והקרקעות שיש לו בתוך
העי' רוד"ס הן הבתים שקנה מן יאלי' וירגו"טי הן
הבתים שקנה מהאג"י ליטפ"י ומג' חוגרמים אחרים
הן הבתים שקנה מן קא"די הוג"ה שדר בהם הר' משה
דינרבו"נה י"ה והבתים שדר בהם מרדכי מוגנאר"די
והעלוות שעליהם והבתים שקנה מרבי הייס לוי וחוקת
חצר הבאש"ה וגם ההנות שסמוכה לחצר הביש"ישעין
וגם כל הסמויות שחתם הבתים שלו כל הבתים ה"ל
והקרקעות עם העלוות אשר על הבתים והמרפסאות
והחלרות והתשמישין והמוצאות והמובאות מההוס חרעא
ועד רוס רקיעא הכל הוריש ונתן להר' יוסף פרח בנו
מעכשיו לאחר מותו של הר' ששון ה"ה ויזו שיזכה רבי
יוסף ה"ה בזה הן בלשון ירושה הן בלשון מתנה מעכשיו
לאחר מותו כ"ל ולאחר מות דוגא פאלומבא אשתו של
הר' ששון ה"ה אמו של הר' יוסף ה"ה בחנאים חלה אשר
נכתוב בזה שהר' יוסף ה"ה מחוייב להשיא את אחותו
הבחולה לפי כבודו עוד שאם הר' יצחק פרח אחיו יתן
להר' יוסף ה"ה שלשת אלפים לבנים או יתן לו הר'
יוסף אחיו ה"ה להר' יצחק ה"ה הבתיו אשר קנה הר'
ששון אביהם מיאג"י וירגו"טי ה"ה זה יזבן ג"כ אחרי
מות דוגא פאלומבא אשתו ה"ל עוד בחנאי שיתן הר'
יוסף ה"ה לאחיו הר' שלמה פרח שנים אלפים לבנים
מאותם השלשת אלפים לבנים שיקבל מהר' יצחק ה"ל
עוד בחנאי שלא יוליא את אחותו אשת הר' יוסף הכהן
י"ה מן הבית שדרה בה כל זמן רבי יוסף ה"ה לדור שם
וכן באופן זה לא יוכל להוליא את דוגא אורו בתו כל
זמן שחללה לדור בבית שדרה עתה בה וכן להר' יצחק
פרח אחיו לא יוכל להוליאו מהבתים שדר בהם עד
שיחוקו בבתים של יאלי' וירגו"טי באופן ה"ל עוד זה
בפנינו הר' ששון האמר לדוגא פאלומבא אשתו שלא תוכל
לתת שום מתנה בחייה ולא בעת מותה מהקרקעות

ה"ה ושלא תוכל למנות שום אפטר' על הבתים ה"ה כל
ימי חייה חלה לר' יוסף בנה ה"ל וכן בפנינו העדים
נחלצתה דוגא פאלומבא ה"ה בכל מה ש"ל שזה עליה
כהר' ששון בעלה ה"ה ורצה הר' ששון האמר שיזו כל
החנאי' האכרי' שרידים וקיימים כחנאי בני ג' ובני
רעובן הן קודם ללאו כ' עוד לזה הר' ששון האמר לבניו
ואמר שהוא חייב להר' יהודה ניק"ו חלק לבנים פחות
ששה עשר אשפר"ס שהם תשע מאות ופ"ד לבנים ואמר
שיש להר' יהודה ניק"ו האמר משכונות על הסך האמר
וזו להר' יצחק בנו שיפרע להר' יהודה ניק"ו האמר
שש מאות לבנים והשלש מאות ופ"ד לבנים הנשחרים
יפרעם הר' יוסף בנו להר' יהודה האמר כל הדברים
האכרים אמר וזה הר' ששון האמר בהיותו מלוא מהמת
מיתה ולאחיו העדים יודעים ומעידים בעדות ברורה ח"ך
הר' ששון האמר מת מאותו חולי שהיה בו בשעת הלוואה
ולא ישתק מאותו חולי לחולי אחר ועל זה כתבנו
וחתמנו וזכרון עדות מכל מה ש"ל היום יום ב' י"ה
ימים לחדש סיון שנת ה"ה לבריאת עולם והכל שריר
וצביר וקיים:

נחתנו החתומים למטה העתקו שער זה מהשער
הראשון ועמדנו על החתי' שני העדים החתומים בשער
הראשון שהם הר' הייס אלפ"ה אל ור' הייס באש"אן
ונחברר אללנו חתימות העדים האכרים לעיל וחתמו
לדיינים פלוני ופלוני:

בריות שבאו לדון הר' יצחק פרח ור' יוסף אפומ"דו
ותבע הר' יוסף מהר' יצחק שמכר לו הבתים שירש
מאביו וקנה אותם בחוקה ובקנין סודר בפני עדים ונתן
מעות ותובע הר' יוסף שיתן לו הבתים שקנה לדור
במקלחם אשר הניס משועבדות למשכונות וילך עמו
לבית הקאדי לכתוב חוג"י כמו שיש לו שער בדיני ישראל
כי מן נחסייב לו השיב הר' יצחק ואמר האמת נדברי
הר' יוסף שמכרתי לו הבתים בקנין גמור והחזיק בהם
כו' אמנם אחי אינה רוצה שאמכור הבתים ואני משועבד
לאחי בירושת הבתים האחת מכה שער גוואה שזה אבי
הר' ששון ל"ע לפני מותו חזר הר' יוסף ואמר שכשעמר
הקנין בעיני הבתים נחסייב לי שחעשה עם אמן ועם
אחיק ועם החיותיך שלא יעבדו במכירת הבתים ואחיה
נחסייבת לי בעד אמן ואחיק ואחיותי השיב הר' יצחק
ואמר שלא נחסייב בעד אמו ואחיותי חלה אמר שילך
לדבר לאמו על זה שחללה במכירת הבתים עד כאן
עשותה השיב בעלי דינין האכרים למעלה:
אהריי החפז והחקירה בטעות ה"ל נראה לנו

בבאן עבה הקולמוס כי נשחקע הדבר ולא נאמר זה
בלשון הנואה כלל אלא דרבה מלשון הנואה משמע
שלא יזכה הר"י ה"ז כלל ועיקר בבחיים אלא אחרי מות
אמו דוקא שכן כחוב בלשון הנואה חס יוצן ג"כ אחרי
מות דוגל פאלומבה אשחו ואם לא דמסתפינא הייתי
אומר שאפי' אם חתרה אמו שיזכה הר"י הנזכר בבחיים
הג' בחייה לאו כל כמיניה שהרי לא ראה האב שיזכה
הבן בבחיים אלא אחרי מות אמו דוקא ולא חלה הדבר
בדעת אשחו אלא במיתתו דוקא לפי שידוע לאב עיבו
של בן לפיכך האריך הענין ולא ראה שיזכה הבן בבחיים
אלא אחרי מות אשחו השמא מן שמיא ירחמו עליה
דבן הנראה לע"ד כחבתי אני הצעיר המר והעלוב מרדכי
בכ"ר אברהם טוול"י זלה"ה:

השובה המכר הזה אינו כלום ואם יראה הר'
יחזק למכור לאחר ברעון אמו יכול למכור שלא יחמוון
האב אלא לרצות את אשחו והרי יחזק ויחזק ויחזק
החוחמי לעיל י"ז יחזק להם קנין יוסף בקנין יחזק
זה אינו שהרי בקנין הר' יוסף אחר בלשון מעשיו ובקנין
הר' יחזק אחר אז יתן לו ולא כתב מעשיו משמע שלא
קנה יחזק הג' גוף הקרקע אלא אחר מיתת אמו ומלא
שמכר דבר שאינו שלו הנע"ד כחבתי:

דבר בן אבי זמרה

דברי הרב האלוף י"א ודברי ההכס הפוסק לבעל
המכירה הלא הם נחובים האזיבם הדין והאמת לאמתה
של תורה גמרא וסברה ואינו רואה שום דבר וזוה שיזכה
הר' יחזק בבחיים הג' כי לא הקנה אוחס אליו אביו
אלא בתנאי אם יתן שלש חלפים לבנים להר' יוסף
אחי ואחרי מות אשחו ואם הר' יוסף נחם אליו בחיי
אשח המת הרי שיה מדעת הנוחן כי כמה פעמים נזכר
בשטר הנואה שדקדק המח וקפד לבלתי היות לאיש
שום מהנה מהמתנה כי אם אחרי מות אשחו וכמעט
היה יכול המחשורר למצוא פתרון פה לבעל כל המתנות
אשר נתנו להר' יוסף אחרי כי לא קיים תנאי הנוחן
שהרי מכר ונחן קודם מיתת אמו ואביו הקפיד על זה
קפידא רבה בלי ספק וגם לאשחו הזכיר שלא חנן
במתנה ולא חמה: אפטרופוס על הקרקעות זולת הר'
יוסף ואם כן איך חוכל להתרועע בזכייח בנה יחזק
ובקייית הר' יוסף אפומא"דו או זולתו ולכן אינו רואה
שום דבר להעמיד תקח זה ביד הר' יוסף אפומא"דו אבל
בעל הוא מעיקרה והיה כלא היה נאם הצעיר

בנימין בבתי"ר מאיר הלוי זלה"ה

ה"מ שמה שמכר הר' יחזק מכירתו מכירה ויהיו הבחיים
קבויים מעשיו להר' יוסף אחרי מות אמו של הר' יחזק
אמנם חוק זמן זה לא יוכל להכנס בבחיים עד שחמות
אמו של הר' יחזק הג' ועוד בכה הרס וידידי שהר'
יחזק ילך ויפייס את אמו אם בדברים ואם בממון כדי
שחחלה במכירה הג' ואם לא חחלה אמו אין עוד
שום חיוב על הר' יחזק הג' דאטו תרקבא דדוגרי יחיב
לה כו' ועוד גזרו שאם אמו של הר' יחזק הג' חחלה
במכירת הבחיים לאדם אחר שלא יועיל זה לקונה אחר
מפני שקדם הר' יחזק בבחיים והר"י מכר לי הוכוח
שש לו מעשיו וגוף הקרקע הוא שלו כמו שראה מדברי
הנואה עוד גזרו שהר"י ישלים לפתע שאר מעות הבחיים
להר"י באופן והדר שהתנו ביניהם בעת המכירה ענין
הר' יוסף ואמר בעת המכירה התניתי עם הר' יחזק
הג' שהיו המעות ביד שלי כל עוד שלא חחלה הזקנה
אמו ואחיותיו של הר"י הנזכר במכירה הג' ועל זה
הביא עדים והעידו הר' חיים אלטור טו"ש והר"י
אלהנא"טו איך בעת שגמר תקח הבחיים שמכר הר'
פרה להר' יוסף הג' היו התנאי שיעשה הר' יחזק הג'
עם אמו ועם אחיותיו ואחיו שיתרו במכר הבחיים ההם
ואם לא יתרו אמו ואחיותיו של הר"י הג' ישארו מעות
המכר ביד הר' חיים אלטור"ש כל עוד שלא יתרו
אמו ואחיותיו של הר"י הג' ולהיות שהעידו עדים הג' ל
מה שראה לנו גזרו שיכתוב הר"י הג' ההוג"ט ביד
הר' חיים אלטור"ש עד שחחלה הזקנה הג' באופן
שלא תשאר שום חביבה וערעור על הבחיים הג' כמו
שהתנה בשעת הקנין ולהיו ענין זה פשוט ואין לורך
להאריך עליו בראיות גזרו הג' חיים אלפואל: חיים
בר יעקב באהאן זלה"ה:

ראיתי דברי בעלי הריב הרשומים באגרת הזאת
והנז השוה שבשניהם שאינו יכול הר"י הג' למכור הבחיים
הג' שלא ברעון אמו אלא שנתחייב הר' יחזק הג' בכה
קנין לעשות שחחלה אמו במכירת הבחיים ועל פי טענות
שתי הנחות אני דן שאין מכירתו שמכר הר"י הג' שלא
ברעון אמו כלום אלא אם חחלה אמו במכירה הנזכר
אבל מחייב הר"י הג' לרצות את אמו כדי לעמוד בדבורו
ואם לא יתראה מה יש לו לעשות ודאי דלית לי' אפי'
מי שפרע ומינה שאם מכר הר"י הג' הבחיים הג' לאיש
אחר ברעון אמו שמכירתו מכירה גמורה שיכול לומר לזה
יחחלה אחי ולזה לא יחחלה אחי ומה שכתבו החכמים
החוחמים לעיל שהר"י זכה בגוף הקרקע מעשיו והפירות
לאחר מות אמו מכה לשון הנואה לזה אני משיב שדלתי

סיבון עז

תבניתו יגל הדברים הנ"ל הראשונים והחשובים

ראיתי דברי ההכמים הפוסקים הלה זה לומר בכה וזה לומר בכה גם דברי האלופים הבאים לסחור דברי הפוסקים הפסק הראשון ולא השו דבריהם כי לדעת הח"ר דוד גר"ו יכול יתק למכור לאחר ברוזן אמו ולדעת הח"ר בימין אינו יכול ואע"פ שהשו דבריהם לבעל מכירת הר' יתק מ"מ יש חילוק ביניהם שהם חתרה האם במכירת הר' יתק הוא להר' יוסף הפומא"דו לדעת הח"ר דוד המכר קיים ולדעת הח"ר בימין המכר בטל:

ישראל הלה לדבר אל לבי תמהתי על דברי החלוקי הר' דוד שכתב שהפוסקים הראשונים נחלקו להם קנין יוסף בקנין יתק דשויהו: גדלה דייקי במילתה ולא הישי לקמיהו ולמה לא נאמר שהיו סוברים שמה שחלה זכית הר' יתק בבחים במיתת אשתו נמשך למ"ש תחילה בזכית הר' יוסף מעשיו ולאחר מותו ולאחר מות אשתו ויש הוכחה לזה ממה שכתב בזכית הר' יתק זה יובן ג"כ אחרי מות דוגא פאלומבה אשתו הג"ל ותיבת ג"כ מורה ששם שחלה זכית הר' יוסף במיתת אשתו היה במעשיו קן מה שחלה זכית הר' יתק במיתת אשתו היה במעשיו:

עוד יש טעם שני לזכותו ולומר שלא נחלק להם שם בשם דהצירוף אלו כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיה עליו והו"ל כאלו כתבו מעשיו דכל דברי נוואה זו ודין יתק ודין יוסף שוים:

עוד יש טעם שלישי לזכותו שנתן הר' יתק להר' יוסף אחיו שלשה אלפים לבנים כדברי אביו ואז מכר לו הר' יוסף כל הזכות שהיה לו וכיון שזכות הר' יוסף הוא במעשיו נכנס הר' יתק במקומו וכה בהם מעשיו ובין הר' יוסף ובין הר' יתק שוים ואין חילוק ביניהם וכיון דמכל הני אפי הוה אפשר לזכותם לא היה לו לקפוץ לפגום בכבודם של ראשונים כ"ש בדבר שלא היה ארך לו להעפל בו בעל"ש לענין החשובה:

וב"ב לענין הדין נראה שמכירת הר' יתק אינו מכר לא להר' יוסף הפומא"דו ולא לזולתו אף אם חתרה אמו שראינו שדעת המחזה הוא היה להעמיד בניו בהלכות כל ימי אשתו לפחות כי מ"ש זה יובן ג"כ אחרי מות אשתו קאי למה שכתב אז יתן לו הר' יוסף אחיו להר' יתק הבחים כלומר אע"פי שזכיתו ששיתן הר' יתק להר' יוסף שלשה אלפים לבנים יתן לו הבחים התנה

עוד תנאי שני שהיה אחרי מות אשתו אבל בחייה אפילו יתן לו השלשה אלפים לא יתן לו הבחים וא"כ כל זמן שהאשה קיימת אין רשות להר' יוסף ליתן הבחים להר' יתק ואם נתנם אינם נחויים ומ"מ לא הפסיד זכותו הר' יוסף בכך כמו שעלה על דעת הח"ר הימין כי הפרזו על מדותיו בכך דכיון שמתנה בטלה הוי כאלו לא נתן:

ודמענותו שטענתי להליך צעד פוסקי הפסק הראשון אינם כדאי לפסוק קן שמה שטענתי צעדס לומר שמה שהלה זכית הבחים במיתת אשתו נמשך למה שכתב בהלה בזכית הר' יוסף מעשיו ולאחר מותו ולאחר מות אשתו והוכחתי קן מתיבת ג"כ הח"י לומר שאינו דומה זכית הר' יוסף לזכית הר' יתק שעיקר המחזה היחה להר' יוסף חכית הר' יתק היחה בדרך תנאי וא"כ אין לו ענין לזכותו במעשיו וגם מחילוק הלשון שבין זה לזה יובן קן כי להר' יוסף כתב זכה ולהר' יתק לא כתב זכה הלא שיתן לו הר' יוסף ולא עוד הלא שכתב אז יתן ואפי"ם היה לו לומר ולפרש שתיבת ג"כ נמשכת למה שכתב בתחלה בזכית הר' יוסף מעשיו ולאחר מותו ולאחר מות אשתו כיון שיש לו לפרש שאינה נמשכת ללשון מעשיו יד בעל השטר על החתומה ולא דייקני ליה כמעשיו וכ"ש שכבר הוכחתי שאינו ענין להיות נמשך ללשון מעשיו ומה שטענתי דקי"ל כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיה עליו יש לומר ללא אמרין הכי הלא במזוה לכתוב שטר אבל הנא לא לזה לכתוב שטר הלא חילק נכסיו והם כתבו כדי שלא ישכחו מה שזוה בפניהם ומה שטענתי עוד צעדס הר' יוסף מכר להר' יתק בשלשה אלפים לבנים וכל זכות שיש לו ונמצא שזכה הר' יתק במעשיו יש לומר שלא היה רשות להר' יוסף למכור זכותו להר' יתק אף אם קבל ממנו שלשה אלפים לבנים הלא לאחר מיתת האם אבל בחייה אף אם מכרו אינו מכר כמו שהוכחתי מלשון הנוואה שאחר שכתב שאם הר' יתק יתן להר' יוסף שלשה אלפים לבנים אז יתן לו הבחים כתב זה יובן ג"כ לאחר מות דוגא פאלומבה אשתו שגר' שאע"פי שיתן השלשה אלפים לבנים לא יתן לו הבחים הלא אחרי מיתת אשתו וכל שנתן לו קודם מיתתה אין נתינתו כלום:

הבה"ה העולה שמכר הר' יתק ח"ו מכר ואף אם חתרה אמו וקן אם מכרו הוא ואמו לאחר אינו כלום זה הוא הנראה לי הנעיר

יוסף קארי

סימן עט

כתב מורינו י"א ז"ל לענין הדין נראה שמכרת הר' יצחק אינו מכר חף אם תחלה אמו מפני שראינו דעת המלצה הזה היה להעמיד בנו בנחלתו כל ימיו לפחות ע"כ אינו מוגא בלשון המלצה מקום ללמוד ממנו היות כן דעת המלצה ומ"ש כ"ח על זה ז"ל כי מה שכת' זה יוצן ג"כ אחרי מות אשתו קאי למה שכתב אז יתן לו הר' יוסף אחיו להר' יצחק הבתים כלומר אע"פי שכחתי שכשיתן הר' יצחק להר' יוסף שלשת אלפים לביצים יתן לו הבתים החנה עוד תנאי שני שיהיה אחר מות אשתו אבל בחייה אפילו יתן לו השלשת אלפים לא יתן לו הבתים וז"ל כל זמן שהאשה קיימת אין רשות להר' יוסף ליטן הבתים להר' יצחק ולא יתנם אינם נתנים ע"כ אינו יודע מי הוקיפו לומר לזה יוצן בו קאי לאז יתן לו ולא לעצם המתנה שנותן המת כנראה מלשון המלצה שכונת המלצה היתה שזכה בכל הבתים הר' יוסף ולא הר' יצחק יתן לו סך מה ממשות או יכנס הר' יצחק במקום הר' יוסף לזכות בבתים מהמת וכל נכחו ונכחו יקח הר' יצחק כחלו קבל המתה האזת מהמת בעצמו אע"פי שהוא מקבל אותה עשה ע"י שלש שהוא הר' יוסף וענין ירא הנפטר פן יוצן שהמתה הוזה שזכה בה הר' יצחק חסיה ההלכות ויהיה לו כה גדול יותר מהר' יוסף היותו והוא שזכה בבתים אלו חף קודם מות האם הב' ע"כ הר' וכתבתי ופי' שאף המתה הוזה של בתים הללו שזכה בה הר"י הוא בתנאי עצמו שהתנינו על הר' יוסף שהוא לאהר פטירת האם ולא בחייה וקד יורה לשון ג"כ שזו היתה כונת הנפטר וכן דייק מורנו לעיל לשון ג"כ ואינו יודע למה עזבו עתה העליו מלשון ג"כ וממרות לשון המלצה כי בבתים אלו נכנס הר' יצחק במקום הר' יוסף וכל זכות שהיה לו להר' יוסף בבתים אלו שהיה לו גוף הקרקע מחיי אמו הזכות הזה בעצמו יש לו להר' יצחק ואין צויהם שום הבדל כלל וכיון שכן יכול הר' יצחק הא' למכור הבתים הא' בתנאי שחזרה אמו ה"ל:

לא יכול שום ספק ולא יעטרוו לקדוק דינים וזכו מלאנו בשטרות וצוואו' לשונות כפולים ומכופלים ומבארים דבר שאין לרדך לו כדי שלא יפול ספק בענין ואע"ג דאמרינן בפרק יש נוהלין דכל לישנא יתירא לטפויי קא אחי בהא נמי לטפויי אחא אלא שמוסיף דבר דלענין הדין אינו לרדך כי הוא מובן בעצמו דלא עדיף מגברא דאחי מחמתיה ולא הקפידו חז"ל שיהיה מה שוסף הכרחי גם מן הדין דלאו כולי עלמא דינא גמירי כ"ש שיש לה' כי חף לענין דינא יש נפקותא דבדר כי חשש הנפטר וירא לנפשו פן יעשה טועה בדבריו ויחשוב כי כשחמר שאם יתן לו הר' יצחק הסך ההוא שיתן לו הבתים ההם שמתנת אותם בתים שבאה מכה הנפטר שחזר מממתתו שיתן להר' יוסף ויחזר לחיבה להר' יצחק אם יתן הר' יצחק להר' יוסף הסך ההוא מהמעוט וכיון שישבוע שהמתנה האזת בזה מכה הנפטר' הרי היא מוהלכת בין מחיי אשתו בין אחר מותה כל שלא חנה תנאי וע"כ הוצרך לומר כי גם כשמתנת להר' יצחק הוא בתנאי הא' שהוא אחר מות אשתו ואע"פי שאמרתי שירא הנפטר פן יעשה טועה שהוא היותו אולי אינו כן רק שהוא בעצמו חשב שהוא הנותן והוא אחר בו מהמתנה הראשונה שהיה נותנם להר' יוסף ומתנם עתה להר' יצחק אם יתן הסך ההוא מהמעוט ואולי גם לענין הדין באמת נאמר כי הוא הנותן שחזר מממתתו הראשונה שנתן להר' יוסף ונתנם עתה הנפטר בעצמו להר' יצחק אם יתן הסך הא' להר' יוסף וכל המתנת הללו משתלשלות מן הנפטר ואמרתי היות מלת ג"כ מורה הכונה האזת כי לפי הדרך החיישב הצנתם כי כמו שנמר זכייית הר' יוסף הוא אחר מות האם כן חתיה גמר זכייית הר' יצחק אבל אם נאמר שלא יזכה הר' יצחק כלל בבתים רק אחרי מות אמו לא יהיו שוים דומים בענין כנראה ממלת ג"כ כי זה גמר זכיייתו הוא אחר מות האם אבל כבר התחיל בזכיייה לענין גוף הקרקע חס כל זכיייתו הוא לאחר מות האם וקודם מותה לא יזכה דבר' הגררה לע"ד העיר:

סימן פ

תשובת הר"מ מטראני יב' אבות ואנוסה שכתבו בחקות הגוים ובתנאים שמתנים הם כמתנתם וניתת פטירתו אזה לחלק ככסו ציננין אחר

ט שאלה מעשה שהיה כך היה ראובן אחר מן האנוסים שנאנסו באוים אחר גורת ספרד ושאל אשה את חנה בנותו זמן בהיותו בגלות והתנו צויהם בשעת המישואין שאם יפטר הוא בשיי חנה אשתו הא' שיתלקו

חנה גיסתו אלמנת אחיו ראובן ה' וילדה לו בת אחת ושמה דינה ואז חנה אלמנת ראובן אמרה לשמעון גיסה שיחן לה כחב כחוב וחסום בתימת ידו איך כל הנכסים בכלל הם בידו ושמעון גיסה הודה לה בדבר וכחב באחוריו לזאת אחיו ראובן ה' איך כל הנכסים הם בידו וגו' ונתן ונתן לכולם בשמו עוד כחב לה באחוריו הזוהרה שכל הנכסים ה' יש לו החצי ולחנה גיסתו אלמנת אחיו ראובן ולשרה בתה בת אחיו ראובן ה' החצי האחר כפי מה שכתוב בשטר לזאת אחיו ראובן ה' :

עיר אירע שחנה ה' אמרה לשמעון גיסה שילך עמה אלמית' לייא או למקומות אחרים או שיחן לה נכסיו ושמעון גיסה ה' כחב לה בשטר וכדל לה שחך שנה זו ילך עמה ואם לא יוכל ללכת עמה שיחן לה נכסיה ע' פי חלוקה שטר לזאת אחיו ראובן ה' ובהגיע סוף השנה יפטר שמעון ה' ובשעת פטירתו לזה ועשה לזוהרה וכה אמר שהצי כל הנכסים הם שלו כמו שזרה ראובן אחיו בשטר לזאת אחיו ושל בתה שרה בת אחיו ה' חנה אלמנת ראובן אחיו בשטר לזאת אחיו ראובן המכר ואמר שמעון שמהצי כלל כל הנכסים שהם שלו כמו שאמר יפרעו לאשחו רבקה דומיתא כפי החנאי שהתנו בשעת שלקחה לו לאשה ודברים אחרים ושל הנכס האחר יהיה של בתי דינה ה' לפי שהיא בת יורשת ולא היה לו בן אחר אלא בת זאת דינה ה' :

עוד לזה שמעון המכר בשעת פטירתו כלשון לעו ח'ל (אי פורקי מי לזינדה אישטו דיראמלדה פור מוג' אס אי דייירסאס פארטוש פארה לה קובראנסה די אליי קירו קי סי האגה קומו פ' אסטו אקי פור לו קואל האגו מי קוויאדה חנה טישטאמינדל פארה קי קון אברהם ויוסף טייגאן קארנו דילה מאנדלר קובראר סולא מיטיו קון איל קאפיטולו איסטו טישטאמיטו אאוטון סי קאדו פורקי יוו מי קוויטיוטו די עורו לוקי לוס דיג'וש אחיירון קון טאטו קי חנה מי קוויאדה שיאה פרינסיפאל אי אין פ' אלטה שייא לו קי איל דיין מן מאנדלרי אינדארס אנוטטין אנריקיש אה ויינדו פור פ' רימאי פור וואלדלדה עורו לוקי להדיג'ה מי קוויאדה קון לוש אטרוש אחיירון סין לוס פודיר טומאר קואינטה ינגון גוא'מו יי ריסיב'ו יי אטרס גוסטיסי'א יינגונה פור קי ליי קונפ'ילו קי לו אראן מויי ביין אי קומו אחיירה אי טייג'ו היג'ו אין סוס קאזינדלס :

עוד כחב בשטר לזאת אחיו כלשון לעו ח'ל (אי דיקלאר

נכסיו מחלה במחלה בניו ובנותיו עמה שזה בשוה ונכתב חנאי זה בשטר גלוי ומפורסם לכל העולם וזאת היות חנאי זה נהוג בכל המלכות מנה משפט המלכות אפילו למי שלא התנה חנאי זה בזמן הישואין ולכל הגוים אשר במלכות ההוא יש חק ומשפט שהמחלה הנוגע לבניו או לבנותיו יוכל הש"מ לתת השליש למי שירצה ויחפך אבל במחלת הנכסים המגיעים לאשחו ובשני השלישים של בניו ובנותיו לא יוכל לתת שום דבר גדול או קטן לשום זכר צעלם ואחר זמן מה ראובן באוחו המלכות בין הגוים והייה בת אחת מאשחו חנה ה' ושמה שרה והיה לו אח קטן ממנו ושמו שמעון שהיה נושא ונתן בכל הנכסים שהיה שולח לו אחיו ראובן ה' ממקומו אל מקום אחיו שמעון שהיה בפ' לאד'ש וראובן ה' בשעת פטירתו עשה לזוהרה כלשון לעו ח'ל (דיקלארו קי אין עודה מי פ' לזינדה עייני מי אירמאנו שמעון לה מאיטאל אי יוו אטרס עאטנו איילו קי אילטייני פור סי אי אאון קילה מיאה שיאה מאש איל לו איודו אגאנאר אי מי אינטיסיון פ' ואי אכסי סייפרי סולא מיטיו לו פאו פור מירסיד קי מורינדו איל סין איג'וש אגו אירידירא אחי פ' יגה שרה קואנדו אלייא אסו וילואטאל ע'פ וכתוב עוד בלשון הזה אי דינו מאש קי אינסו פ' אזוי נד' טיימי לה מיאטאל סו מוג'יר חנה אי פור אירידירא אין לוס דוס טירסיוש דילה אטרס מיאטאל סו איג'ה שרה אי קי דיל אולטימו טירסיוו טומין לו קי פ' ואירי ניסיסארייו פארה לאש דיספיאש קי אין שו טישטאמיטו מאנדלרה אזיר אי לוקי קידלרי דיל טירסיוו דיג'ו דיג'ה פארה סו מוג'יר חנה ע'כ) ובזמן פטירת ראובן ה' נמלא כחב בפנקס ראובן המכר שסך נכסיו היו יחריס מאד על סך נכסי שמעון אחיו כמ' וכמו כן נמלא כחב בפנקסי שמעון ה' כל נכסיו היו בידו וכמו כן היה בידו ריב נכסי ראובן ה' הנמלאים ביד שמעון המכר ודבר זה כחב בפ' בפנקסין שנכסי שמעון ה' הם סך כך ורוב נכסי ראובן הנמלאים ביד ש' ה' כמ' הם כך וכך באופן שסך כל אחד ואחד נפרד ומפורש לכל אחד ואחד בפני עצמו ואחר זה נתחברו כלל כל הנכסים ביד שמעון ה' כמו שגראה ומוכיח בפרוש מחוך כל הפנקסין וכלל נכסי השני אחים ה' היה נושא ונתן אותם שמעון אחיו של ראובן ה' :

עוד אירע שאחר זמן באה חנה אשת ראובן ה' למקום שהיה בו גיסה שמעון ה' לפרא' נסיסו ובאו עמה בתה שרה בת ראובן ה' ואחותה של חנה ה' שמה רבקה ושמעון ה' לקח לו לאשה את רבקה ה' אחות

על בחו דינה ועל נכסיה ושמעון גיסה ה"ל לא היה רוצה ששחמו רבקה ה"ו חיה לה מגע כלל ועיקר בנכסיו לא בחיי חנה אשת ראובן האמר ולא לאחריו פטירתה כמו שגראה ומוכיח צפי' מחוד שטר לוחם שמעון האמר כפי מה שכתוב למעל' וז"ל אי חין פ' אלטה שוייא לוקי' ליל דיין נו מאלדארי אינטראד' אונסטין אינריקיש:

עוד אירע בהמשך זמן זו שרבקה אשת שמעון האמר לוחה לעכב בפראנסייא על שם דינה בתה בת שמעון ה"ו סך גדול מכללות הנכסים באומרה שהם של בתה דינה בת שמעון ה"ו ומייתה על השתללות בדבר ה"ו שיש לה בפראנסייא גוי אחד מורע עשו הרשע רשע גמור לדעת כל העולם ומלשין מפורסם נגד היהודים והגוי האמר לא נחפיים במה שהיא פורעת לו רבקה אשת שמעון ה"ו בשכר עורחו ומפי' זה חזר לפראנסייא והלשין לגויס' ולערכאותיהם שחתי האחיות ה"ו ובנותיהן הן יהודיות והוכרחה חנה אשת ראובן ה"ו לפור ולהוציא סך ממון רב בשביל מלשיניות ה"ו וגם בשביל עכבת הנכסים אשר בפראנסייא וכל ההולאות הללו ג"כ היו על פי עלת אברהם ויוסף ומוסף על זה הוכרחה ג"כ חנה אשת ראובן להוציא הולאות מרובות וסך ממון גדול כדי לפטור עלמה מחביעת אחותה רבקה אשת שמעון ממה שחביעה לה לפני השררה והערכאות של ויניציאה ה"ל וגם בעד מה שחפסו אותה ושימו אות' במשמר כדי שלא תלך ותברח מויניציאה:

וערה חנה אשת ראובן ה"ו ושרה בתה ה"ו באו לחכות תחת כנפי השנייה למלטות חוגרמה ושאלת כל מה שאכיר:

ראשונה שואלת אם היה כח ורשות לראובן בעלה ה"ו לתת לאחיו שמעון ה"ו חצי כל הנכסים בכלל מאחר שזכתה היא בחצי כל נכסי עובדן ראובן בעלה ה"ו כמו שא' ושרה בתה בת ראובן בעלה ה"ל בשמי השלישים המוחלטים לשרה בחו מהחצי האחר שלא מדינא דמלכותא ומנהיגיו וגם מהחצי השני שנתחייב לה בשעת הנישואין אשר נעשו בערכאותיהם שחצי נכסיו יהיו של אשתו חנה ה"ו כח' בשעת פטירתו ושני שלישים מהחצי שלו של שרה בחו וגם מה שנתן הוא בטל מדינא דמלכותא כי ק דבר המלך ודחו במקומות ההם לבלתי היות יכולת ורשות לשום אדם לתת מנכסיו לאחרים אם יש לו בניס ובנות ואחרי שזכה אשתו בחצי נכסיו ובשמי השלישים מהחצי שלו זוכה בהם בחו ודוקא' שליש האחרון הוא שלו לעשות בו כרצונו וחפצו וראובן בעלה נתן חצי כל

קי אי פור בין קי לה דינ'א חנה מי קווייאה ש'אטוטורא די לה דינ'א דינה מי היג'א אי אדימיאיש טארטורא אי סו האזייתה הסטה דילה דינ'א דינה מי היג'א אי יאה אין אידאר די קאזאר אי דילה פודיר ריג'יר אי אה דימ'י יי טאראר עכ"ל:

עוד אירע שאחרי מות שמעון שם בפלדריש גור הקיסר לעכב הפנקסין וכל הנכסים ולשום אוחס החת רשוחו שהם שלו באומרו שמעון ה"ו היה עושה בחייו כמעט' יהודי ישראלי הפך דחי הגויים ויש בדת הק ומשפט המלכו' העושה מעשה יהודי כל נכסיו הם של המלך וחנה ה"ו אפטרופוסית נכסי עובדן ש' ה"ו גיסה ה"ו הוצרכה להוציא על זה ההולאות מרובות גדולות בשביל שלא יקח הקיסר נכסי שמעון ה"ו וכל ההולאות הללו עשה אוחס על פי עלת אברהם ויוסף ה"ו וגם היא לוחה לקיסר סך גדול מהנכסים לזמן שחי שנים כדי לפייסו ואחר סוף השחי שנים שפרע לה הקיסר סך הממון שהלוותה לו וגם זה ע"י ההולאות מרובות נספה היא ובתה שרה ואחותה רבקה ובת אחותה דינה ה"ל ארבעתן יחד מפלאנסייש לבא לאיטלייא בעלת ודעת אברהם ויוסף ה"ו מפני שלא היתה בטוחה כי אולי הקיסר עדיין יעליל עליהן ועל דינה בת שמעון ה"ו ועל כל הנכסי' עליהן אחרות וכאשר ידע הקיסר שנסעו הן ובנותיהם וכל אשר להם חרה אפו וגור שבכל מקומות ממשלתו אשר ימצאו מכל הנכסים ה"ו הן מנכסים הזוגשים לאחיות חנה ורבקה נשי ראובן ושמעון ה"ו הן מכל הנכסים של בנותי שרה ודינה ה"ו הן מכל הנכסים אשר להם שיעכבו אוחס ושילקחו לאזורותיו לפי שהגשים ה"ו ובנותיהן הן יהודיות ועל פי הדברים הללו הוכרחה חנה אשת ראובן לפור פיזורין רבים וגדולים ולהוציא הולאות מרובות כדי שישלך הקיסר ידו מעל הנכסים ה"ו וכל הפיזורין וההולאות פיזרה והוציא' אוחס ג"כ על פי עלת אברהם ויוסף ה"ו:

עוד אירע שאחרי שבאו חנה אשת ראובן ושרה בתה ורבקה אחותה אשת שמעון ודינה בתה לויניציאה הגה אחותה רבקה אשת שמעון אמרה לשררה של ויניציאה גם לכל הבחי דינין שלהם איך חנה אחותה ה"ו ובתה שרה רוצות ללכת למלטות טורקיא להתייחד ושלחיות שהיא ובתה דינה רוצות להשאר בדת הגויס בוויניציאה שיעשו אות' אפטרופוסית על נכסי בתה דינה ועמדו השחי אחיות חנה ורבקה לדן על תביעה זו לפני השררה והערכאו' שבויניציאה וחנה אשת ראובן ה"ו השיב' שגיסה שמעון בעל אחותה מינה אוחס אפטרופוסית

הנכסים בכלל לאחיו שמעון שהיה בפראנסים ומן החצי האחר השליש הא' אמר שמינה אותו לאשתו חנה הא' כמכר וא"כ מאחר שלא היה לו כח ורשות לתת מתנה לשום אדם לא ממה שהוא זכותה דהיינו חצי כל נכסיו ולא משני שלישי הנכסים מהחצי האחר לפי שהם מוחלטין לשרה בתה מדינת דמלכותה וגם לא ממה שיאשר מהשליש שלו לפי שבזוואתו נתן אותו במתנה להנה אשתו כנ"ל א"כ נחבטל כל אשר נתן ראובן לש' אחיו או שמה יאמר שבעת שזה ראובן לתת חצי כל הנכסים בכלל לאחיו שמעון הא' ושיקח מחלה במתנה בכל הנכסים בכלל וזנה אשת ראובן לא מחתה ולא עבדה על ראובן בעלה אלא אדרבא שתקו שמה יאמר שתיקתה על זו הכוונה דמיא ומסתמא מחלה כל התנאים שהתנו ביניהם שבעת הנישואין וגם ויתרה שלא יתנהג ראובן בעלה עמה כחק ומשפט המלכות :

עוד טוענת דינה בת שמעון אחי ראובן שחנה ודחתה אשת ראובן סברה וקבילה לזאת בעלה ראובן הא' לפי שזמלא בידה כתב רביה שמעון גיטה הזכר מהחיובין שהיה מחייב עלמו לגיטתה חנה אשת ראובן אחיו הא' ובחוד הכתב ההוא בהמשך הדברים הנחובים בו היה כתוב איך היו שוים בכלל כל הנכסים הוא וזנה אשת ראובן ושרה בתה בת ראובן הא' זה הכתב מהחיובין הראתה חנה הא' בעש"ג כמה פעמים בשביל קצת דברים שהיה כתוב בזוואתו כתב שהיו דברים לריבים לתועלת חנה הזכר וזו הוראה גמורה שחנה הזכר סברה וקבילה לזאת ראובן בעלה במה שנתן חצי כל הנכסים בכלל לאחיו שמעון :

ועל הטענה הראשונה שטענה דינה בת שמעון השיבה חנה אשת ראובן שהיא לא ידעה במה שזה בעלה בזוואתו לפי שבעת לזוואתו זה לתת חצי כל הנכסי' לאחיו שמעון אשר בפיראנסים ונכתבו כל דבריו בשטר בסתר והעלים ממנה כל זה ולא הודיע לה דבר קטן או גדול וזאת שהפקיד בידה שטר לזוואת הא' כתוב וחתום וסחום ושיהיה בפקדון והיא קיימה מאמרו וליוויו ולא ידעה אופן הזוואת עד אחרי מות ראובן הסכר ידעה אופן לזוואתו ועם היות שאחרי מות ראובן הסכר ידעה אופן לזוואתו לא גילתה דעתה היותה מבטחי מרומה ומפייסת במה שזה ראובן בעלה לשתי סבות האחת מפני שרוב נכסי ראובן בעלה היו ביד שמעון אחיו כנ"ל וששש שמה שמעון גיטה הא' יעבד כל הנכסים אשר בידו לזכות להם לעצמו על פי לזוואת ראובן הסכר והשנית לפי שערין לא ידעה כמה היו הנכסים הנגעים לחלק גיטה

עוד יש מקום שאלה הם כל ההולאות שפיררו ועשו להוציא כל הנכסים לאורה בשביל מיתת שמעון גיטו הא' כנ"ל אם יפרעו אותם מחלק המגיע לדינה בת שמעון או בכלל כל הנכסים הם מחלק נכסי דינה בת שמעון והם מנכסיה והן מחלק נכסי בתה שרה בת ראובן בעלה הא' :

עוד יש מקום שאלה הם כל ההולאות והציוד הנכסים מרובים אשר יעשו בפראנסים ובוניאיה לרדישת ובקשת רבקה אשת שמעון אשר היא היתה גורמת בכל זה כמו שז"ל אם יפרעו אותם מחלק הנכסים

שם בניהם יוחא' להו לענין ממון דלתקיים קיינים ומשאל ומתנס בחוקיהם כי היכי דלהוי ליהו חיות המשל ומחן והוי כמנהג קבוע בניהם ולא גרע מההיא סיטומתה דקני לפוס מנהגא וכו' הרב בעל מגיד משה פ"ו מהלכות מכירה ה"ו בשם הרשב"א ז"ל ושמיך מיה כי המנהג מצטל הלכה לכל כיוצא בזה שכל דבר שבמחן על פי המנהג קונים ומקנים הילכך בכל דבר שנהגו החגרים לקנות קונים ע"כ וכמו זה כתוב שם ז"ל בהגהות ובפ"י וכו' כתב הרמב"ם דבמקום שיש מנהג ידוע הכל כמנהג המדינה ובחשן המשפט סימן ר"א הביא בשם הרא"ש ז"ל שכתב על ההיא דבסיטומתא ז"ל וכיוצא בזה בחזרה דבר שנהגו לגמור המקח כגון במקום שנותן הלווקח פשוט א' למוכר וכו' גמר המקח עכ"ל וגר' דאפילו בקנין קרקע מהני מנהגא דהא הוי דבר של מחן וכתיב הרשב"א שכל דבר שבמחן על פי המנהג קונים כו' וז"ל מה לי מטלפלין מה לי קרקעות ובחזרות הדשן סימן של"ט השיב על מקום שיש בו מנהג שיוכל המלוה לגוי למוכר קרקעו של גוי הלוח למו שירצה דהאשה אינה יכולה לעכב כו' דמשמע דמנהג קנין מהני נמי בקרקע והוי כממנו למוכרו זע"ג ללא קניאו מן הגוי עדיין שיכול לפדותו קודם מכירה כדליתא החס :

י"הג בג"ד כיון שנהגו האזוכים להחנות בשעת הישואין ויחא' להו שיהיו תלזיהם קיימים כמנהג הגוים וכו' הויא אשחו ואינה יכולה ללאח ממנו והוי קיים אפי' כי אחו לבגן כדלמרינן דומייא דקנין דאס קניה קרקע ביימוסיהם ומנהגם הוי קנין זע"ג דלדין לא הוי קנין כיון דאינהו נהיגי דקנין הוי קיום כדלמרי' וכד אחו לבגן חו לא פקע קנין ובחזאי יישואין לא פקעי תלזיהם כדלמרי' דכיון דהאשה עתה כדת משה וישראל בסתם ע"ת א' שאר בענין ממון :

ואם דין אותם כדנינו גם התלזים אלו יהיו קיימים מפני שהם כותבי תלזים אלו בערכאותיה' ותלזי זה השאל עליו הוי מתנה ללשה שתקח חיי הנכסים אחרי מות בעלה אפילו שלא תהיה דוגמיתא רביע וכו' ושטרי מתנה העשויים בעז"ג כשרים כשמואל דלמר דינא דמלכותא דינא ואפילו שטרי מתנה נמי כשרים והרמב"ם ז"ל פסק כלישנא בתרא ולדידיה שטרי מתנה פסולין וכתיב הרב בעל מגיד משה אכל שיעה אחרת יש לבעל העיטור והרמב"ן והרשב"א ז"ל שכל השטרות כשרים אפילו שטרי מתנה משום דק"ל כשמואל דלמר דינא דמלכותא דינא והריב"ם ז"ל בתשובת חז"ג כתב שכתבו הרמב"ן והרשב"א וכל האחרונים דתירוצא

המגיעים לדינה בת שמעון ה' או אם ג"כ חנה אשת ראובן חפרע החזי או חלק מהם ע"כ מקום השאלות והספקות הללו בדברים הללו :

ועתה הרב המורה הדרך ישכן אור המאיר לאר' ולדרים עלי' בהוראותיו ובמשפטיו משפטים ישרים וחזרות אמת יאיר עיניו על כל אלו הפרטים בפרטות גמור וירבו הראיות בכל פרט ופרט כמכת גדבת יד חכמת כ"ת המללה ורחבה ובשכר זאת אלהי יגדיל ויאדיר את כסא רוס תפארת קדושתו כש את ארזינו אפי"ר :

חשובה ראשונה לרך לבאר ענין יישואי האזוכי' הנמשא' אזוכות כמנהגי בחו' יימוסי הגוים ביישואיהם אם התנאי שהם מחנים בענין ממון בשעת יישואיהם הם קיימים לכשיבואו להסות תחת כנפי השכינה :

וגראה התלזים קיימים בין שידון אותם כדניי הגויים ובין שידון אותם כדניי ישראל אם כדניהם מדן אותם עתה כשבאו יהיו קיימים התלזים כמו שהם קיימים כדנייה' לגוים ע"מם דגראה דטעמא לידהו כטעמא דין כההיא דרב גידל כמה אשה נותן לבחך כו"כ. הן הן הדברי' הקני' באמירה ופרשי' החס בפ"ק דקדושין דבהה"י הגאה דקא מחתי אהדדי גמרי ומקמו אהדדי זע"ג דבענין עמדו וקדשו והכא ליכא קדושין כלל דקדושין פסולין הוו מה שנותן להם הכומר טבעת ואפילו בעדים כשרים כמו שכתב הריב"ם ז"ל בחשובת כ"י והרי היא כפזייה' אלו אפי"ה כיון דלדידהו הוו קדושין ויישואין והוי לגרמיייהו אשת איש ועושין הבא עליה הא איכא הגאה דמהני אהדדי ביימוסיהם וגמרי ומקמו והכי נמי אזוכים אלו כיון דיישואין אלו מהני ליהו דהוי אשחו ואינה יכולה ללאח ממנו ואפילו שיהם רוצים דאין ליימוסי הוגרים גרושין אם כן כשמתני' תלזי ממון בשעת היישואין גמרי ומקמו בההיא הגאה דקא מחתי כדלמרינן :

ואפי' כשזכו ובואו לחסות תחת כנפי השכינה דיינין להו לענין ממון כהני תלזי דלתנו אהדדי בשעת יישואיהם וכתיבין להו כחובה כהני תלזי דכיון דתקיימו התלזים כדנייהם בשעת היישואין כדלמרינן חו לא פקעי מנייהו כי אחו לדין והוי כגוי שקנה קרקע מגוי חבירו כדנייהם ובקיינים אם יש להם שום חק שיתקיים הקנין קודם שיחן המעות ואח"כ נחייבו שיהם דכיון דקניה כדנייה' קנה וחו לא פקע קנין מיהו אפילו לא היה קנין לגבי ישראל עם ישראל זע"ג הם אזוכים מעיקרא בשעת קנין ישראל' הוו אלא דאייסי בין הגוים אפי"ה בעודן

מלך לואתו שכתב ח"ל (אי דיכו מאש קואין כו האזיינדא עייני לה מיאטאד סו מוגיר חנה ע"כ ור"ל ואמר עוד כי בנכסיו יש לאשתו חנה החצי ע"כ וגם כי לשון זה שאמר שיש לאשתו בנכסיו החצי אינו לשון מתנת ש"מ שלא אמר שהוא נותן או מינה החצי לאשתו אפי"ה בלשון זה היא מודה יותר בחצי שהוא כמו הודאה שהוא מודה שחצי נכסיו הם לאשתו כמו מה שכתוב קוד, בצוואה שאמר כי בכל נכסיו יש לאחיו החצי:

ונראה לי כי מ"ש לשון זה הוא על הקדמת התנאי שעשה עמה בשעת יסואין שיהיה החצי לאשתו כשימו' הוא וגם מלך התנאי הנהוג בכלל המלכות אמר שיש לו בנכסיו החצי כלומר מלך התנאי והמנהג וגם כי מלך התנאי והמנהג היה כבר החצי עתה בצמירתו זאת הוא מקי' התנאי ההוא והוא בצומר כי הוא חפץ עתה ב"כ שיהיה החצי לאשתו גם כי לא היה מתנה עמה כך וגם שלא היה המנהג כך ולא גרע לשון זה בשעת לואתו ממה שהיה אומר שהיה נותן או מינה לאשתו חצי נכסיו כי גם בדיניהם דברי ש"מ נכתובים וכמסורים במה שהוא יכול ללוות והם מקיימים כל לואת המת ובנו לריך לשטר מתנה וח"כ חנה אשת ראובן זוכה בחצי הנכסים מכל אלו הגדלים:

ואחר זה נבא אל התציעה אשר לחנה אשת ראובן על דינה בה שמעון גישה בעיני החצי אם תקח הנכסים הנשארים אחר שיחלוקו כל הנכסים בין שני האחים כמ"ש בצוואתו אז תזכה בה' כלל חצי הנכסים הידועים לבעלה ראובן על פי הפקקים שלהם שהם יוחר מנכסי אחיו שמעון:

ונראה כי מלך התנאי שכתבו ביניהם בשעת היסואין אינה זוכה חנה לאשתו לא בחצי נכסיו אחר שיחלוקו כל נכסי שיהיה לחלואין כמו שכתב בצוואה מפני שבא בשאלה כי התנאי היה ביניהם שאם יפטר הוא בחיי חנה אשתו שיחלוקו נכסיו מחצה במחצה בינו ובנותיו והוא שוב בשוה ע"כ ולשון תנאי זה מורה שלא ייפה כח לאשתו חנה אלא שחיה שוב לורעו ולא יקחו בינו ובנותיו בנכסים יותר ממנה אלא יחלקו שוה בשוה אבל הוא היה מחלק קצת מנכסיו לאחרים דרך מתנה כמו שהוא יכול לגרע כח בינו ובנותיו בזה קן היה יכול לגרע כחה כי לא ייפה כחה אלא במה שששוה לבניו ולבנותיו ומה שכתוב בתנאי שיחלוקו נכסיו מחצה במחצה היינו מה שישאר מנכסיו בשעת לואתו אחר שיחלק מנכסיו מה שירצה לו לקרוביו או לגדקות כמו שהוא מנהג כל העולם וכמו שבניו ובנותיו אינם יכולים

בתרא לא פליג אדשמואל דודאי הלכתא בוותיה דדינא דמלכותא דינא וכתב בסוף הפרק שהסכימו האחרוני' ז"ל להכשי' כל שטרי ממון העולים בעש"ג ועליה' אנו סומכין ע"כ ובחשן המשפט סי' ס"ה הביא דברי הר"ש אביו ז"ל שאם המלך הסיג שלא יעשה שום שטר אלא בפני הערכאות או היו כל השטרות הנעשים בערכאות כשרים אפי' שטרי מתנות והודאות משום דינא דמלכותא אבל כיון דליב' האידנא דינא כו':

ולפי זה שטרי תנאי היסואין שהם נעשים בפניהם הם דברים נהוגים מדינא דמלכותא שלא יעשו כי אם בפני הערכאות והם כשרים לדעת הר"ש ז"ל שפוסל שטרי מתנה וכן לדעת הרמב"ם ג"כ שפוסל שטרי מתנה יכשיר כ"הג שיכתב התנאי גלוי ומפורסם לכל העולם כמו שבא בשאלה והרי ה'הלד"ק שהיה נהוג במלכות אדום שהוא שטר מתנה לאשה והוא כתוב בערכאות והיו דנין עליה להוציא מן הבעל וכמו שהביא הריב"ש ז"ל בתשו' כ"ג:

עוד חצי אומר דשטרי כתובות הנעשי' בעש"ג היו כשטרי מכר והלוואה שהם כשרי' לכולי עלמא דכיון שעיקר השטר של כתובה שכתבים בפניהם הוא כמו שטר חוב או הלוואה שמודה שהכניסה לו סך מעות בנדונייתא הוא כשר גם התנאים שהם כתבים באותו שטר כתובה שלהם שהם מתנים שאם יפטר הוא שתקח היא חצי נכסיו לאחר מותו והיו נמי כשטרי שותפות ביניהם דכשר דע"י הנדונייא תתרה לתת לה חצי נכסיו והיו כשטרי הלוואה דאינם אלא לראייה בעלמא וכ"ו הוא אפילו היו באים האיש ואשתו האנוסים להסות תחת כנפי השכינה והיה נושאה עתה כדת משה וישראל' בסתם היו התנאים קיימים כמו שהתנו אותם בשעה שגשאה בנימוסיהם של גויים דאע"ג דניסואין שלהם פסולים והרי היא כפגש אצלו כמו שכתב הריב"ש ז"ל סי' ו' אפי"ה לענין ממון תנאיהם קיימים כמו שכתבתי אם בדיניהם ואם בדיננו כיון שכתובים התנאים בשטר העולה בערכאותי' דכשר לכ"ע כפי מה שכתבתי:

אבל בל"ד אין אנו צריכים להם דפשיטא דתנאיה' קיימים דכיון שראובן נפטר שם הרי נתקיימו תנאיהם שם חתמה חנה בחצי נכסי בעלה בנימוסיהן נכסה עמו ובנימוסיהן יאלה ותנאיהם קיימים וכ"ש אם תנאי זה נהוג במלכות ההוא אפילו למי שלא התנה כמו שבא בשאלה דכיון דמנהג קבוע הוא הוי כדינא דמלכותא דינא לכ"ע כפי האי גוונא שהוא דבר שוה לכל וע"מ קן נשאלין וכן זוכה חנה אשת ראובן המכר בחצי נכסיו

מתנת ש"מ אלא לכסה שהוא סייע בריוח רצה לחייב עצמו ולוותר לו מה שלא היה ידוע לו בודאי כפי מה שגראה מלשון:

וביה שנמלא כתוב בפנקסי ראובן ספק נכסיו היו יחרים על כך הנכסים של שמעון אחיו אפשר לומר כי כפי מה שהיה כתוב בפנקסיו היה יותר ומפני שהיה רוב נכסיו בידי אחיו שמעון אולי יתן חשבון שהיה אחיה הפסד או הוצאות בנכסיו או לא יודה הוא בכל מה שכתוב בפנקס ראובן ועל כן כתב כמסתפק וגם שנאמר כי המשמעות הפשוטה לדבריו הוא שהיה יודע שהיו נכסיו הרבה יותר משל אחיו ורצה לתת לו מתן בסתר בתיווך טעם שהוא סייע להרויח כדי שלא יחשב כי הוא עובר על התנאי אפי' נר' יותר לומר כי הוא חשב אולי שאחיו יחיר לעצמו קצת מנכסיו בהיותו הוא מסייע בהרחקת ורעה הוא לתת לו מעצמו חלק שזה לו כי בזה יהיה אחיו מרוצה ומפייס ולא יחיר לעצמו ליקח יותר מנכסיו כיון שרוב הנכסים של ראובן היו בידו כי הנה גם היא חששה בסבה הראשונה בנתנה על שלא ילחם דעתה מפני שרוב הנכסים היו ביד שמעון וחששה שמה יעכב כל הנכסים וכן אחיו חשב לזה ושהיה יכול לתת חשבון בלתי ישר אחר מיתחו שאין מי שיכחישו בפניו אם יאמר הפסדתי בסחורה זו או שלהתי לו ונאבד או נפסד וכיוצא בטענות אלו הוו בין השוחפים ובין האחים בהיות להם מקל להחיר לעצמם כמו שאמר כי ע"ז וכיוצא בזה העילו ח"ל שבועה על השוחפי' מפני שיש מקום להורות החר לכל א' מהם ובללא סבה אין סברה שיהן אדם קצת נכסיו לאחיו ויפקיעם מורעו בהיות אחיו גם הוא עשיר ואינו צריך לו אלא שעשה ענין זה לכוונה כחכר וכן זכר לומר כי גם שלא היה חושש על אחיו הגדיק כמוהו מה שאמרנו עכ"ל ראה בהכמתו כי אין מי שיהיה בטוח שהיו נכסיו בחו בידו אחר מותו כי אם אחיו וכדי שישא ויתן בהם וישתדל בהם כמו שהיה משתדל בנכסיו רצה שיהיה לו חלק שזה עמה בכל הנכסים ובהם יהיו בטוחים יותר נכסיו בחה קרובים לשכר כמו נכסיו עצמו כי כפי זואח הודלח ראובן שהיו נכסיו בחו ביד שמעון אחיו גם כי לא בא בפירוש בשאלה שכן כתוב ח"ל שאתרה חנה לשמעון גיכה שילך עמה או יתן לה נכסיה ושמעון גיכה כתב לה בשטר ודבר לה שחוק שזה זו ילך עמה ואם לא יוכל ללכת עמה שיתן לה נכסיה על פי חלוקת שטר זואח אחיו ע"ז ולא הזכיר כאן נכסיו שרה בחה נראה שלא היה רשות לה לחובע' מלד בחו וגם מה שחילה פניו

למתוח בידו כמו ק' אשתו אינה יכולה למחות בידו מלד התנאי שלא יתן מנכסיו מה שיראה לו כיון שהיא נוטלת החלי כמה ששאר שזה עשוי ובנותיו וכן שלא הייתה יכולה בחייו למחות בידו אם היה נותן מתוח למי שיראה לו כמו ק' אינה יכולה למחות בידו בשעת זואחו מלחם ממה שהשליטו האלפים בו וכן כתוב בתנאי שאם יפטר הוא בחיי חנה אשתו שחלקו כ' שגראה כי החלוקה הוא אחר שיפטר וא"כ היינו כמה ששאר אחר זואחו יחלוקו קצת נכסיו כמו שאמר אז יתקיים התנאי שבניהם שלא יזכו בניו ובנותיו ביותר ממנה אלא שחלקו שזה בשוה וגם כי המתנות שהן יהיו ממון רב הוא קיים כיון שמה ששאר יחלקו מהנה במחלה כי לא הייתה הכוונה בתנאי אלא לייפות כח אשתו להשוותה לורעו ומתנת אחיו היא קיימת אפי' בדינם לדברי ש"מ ככתובים וכמפורסם דמו כמו שאמר למעלה וכו"ל בכתבה זו שזכה הוא בה מיד מפני שהיו בידו רוב נכסיו אחיו כמו שאמר וכו"ל כי מה שנתן לאחיו שמעון לא נתן בדרך מתנה אלא בדרך הודא' שהיה מודה שהיה לו לאחיו ח'י בכל הנכס' ספק כתוב בזואח אני מפרש כי בכל נכסיו יש לאחיו הח'י ואני כ"כ כמו שיש לו לבדו הגם כי מה שהוא שלי יהיה יותר הוא סייע להרויח אוחה ודעתי הייתה לעול' כך לבד אבקש ממנו דרך חסד אם ימות בלא בנים יעשה יורשה לבתי אם תשאל לראו ע"כ:

הרי כי לשון זה אינו אלא דרך הודאה מה שהייתה נוגתו מקודם ולא שיהיה נותן עמה אלא שהיה מפרש מה שיהיה בלבו ואפשר שמקודם היה דבר זה היה מוסכם ביניהם מלד שהיו שוחפים זה שהיה שמעון נוסא ונתן בנכסיו אחיו כמו שאמר בשאלה עמה פירש וגילה מה שהיה ביניהם ונתן טעם לדבריו כי הוא סייע להרויח וגם יש במשמעות דבריו כי לא היה ידוע אלא בודאי שהיו נכסיו יותר מנכסיו אחיו אלא שהיה חושש שהיו יותר וע"כ היחה לראו לחלוק עמו בשוה שהיה כתוב בזואח וגם כי מה שהוא שלי יהיה יותר הוא סייע כ' לא אמר הוא יותר אלא יהיה יותר נראה כי היה סומך על ידיעת אחיו שהיה רוב נכסיו בידו והוא ידע אם יהיו יותר או מה שיהיה יותר כי לשון יהיה שהעסקתי מלשון לעו אינו ר"ל יהיה לעמיד שגראה שהוא יודע בודאי שיעשו חשבון שיהיה כך אלא ר"ל אפשר שיהיה או אפשר שהוא כי לשון הכתוב בלעו הוא (אי ראון קי לה מיאה שיאה מאש לא אמר שירה מאש אלא שיאה מאש וא"כ אינו מכין למחנה ידועה ואינה

יהיו ג"כ על כלל הנכסים אם לא שיחברר שהיתה יכולה לא חנה הא' להציל נכסיה ונכסי בנה שרה במעט הוצאה וכדי להציל נכסי אחותה רבקה ובתה דינה והוציאה לכל ההוצאות המרובות והגדולות וזה הברור יהיה על פי עדות כתב אברהם ויוסף אשר בעצמם ודעתם נעשו הוצאות הגדולות הא' ואם אין לה עדות מהם חתיה נאמנת היא בשבעתה אחר שנלל כל הנכסים הם תחת ידה ורשותה וגם שהיא אפטרופוסית על נכסי דינה בנה וזהו על דבר ההוצאות שנעשו עד זמן שפרע לה הקיסר כך ההלוואה הגדולה אשר הלוויתה לו כי כל ההוצאות והפיזורים שנעשו אח"כ כשידע הקיסר שנסעו הן וכל אשר להן וצויר לעכב כל הנכס"י ולשום אותם באוצרו' כל ההוצאות והפיזורים האלו הא' הוא דבר פשוט שהוא על כלל כל הנכסים של הגה ורבקה ובנותיהן:

ועל דבר ההוצאות והפיזורין אשר נעשו ביוניזואה על שרבקה אחות חנה אמרה לשררה ובתי דינין שלהם איך חנה אחותה הא' ובתה שרה רוצת ללכת לחוגרמא להתייחד בו' ושיעשו אותה אפטרופוסית על נכסי בנה דינה והוכרחה הגה הא' להוציא ולפור כך ממון רב על זה נר' דבר פשוט שרבקה חייבת בכל אותם הפיזורין שלא היה לה רשות לחבוע דבר זה מאחותה כי בעלה שמעון מינה את חנה גיסתו אפטרופוסית על נכסי דינה בנה עד שחתיה בת יושואן וחתיה ראויה לשאת ולתת בהם ועדיין לא הגיע לזה גם כי היא לא חבעה שום דבר כי היחה קטנה ואמה היחה עושנת בעדה וכל תביעותיה היו שלא כדון ולכן כל הפיזורין אשר נעשו בסביבת תביעתה היא חייבת בהן ואם לא יספיקו נכסיה שהיא דנוייתה לפרוע כל ההוצוא' הג' המות' הוא על נכסי דינה כי חנה האפטרופ' כל מה שהוציא' בזה הוא מנכסי דינה להציל מיד רבקה כי אם הייתה נוחנת בידה הייתה נהשבת פושעת בנכסיה כי לא נמסרו אלא בידה עד שחתה דינה ראויה להשאל וחתה ראויה להשחלל בנכסיה ועדיין לא הייתה בגדר זה וכן כל מה שהפסידה בנה שעכבה רבקה אחותה בשם דינה כתב כך גדול מן הנכסים אשר היא בפראנסייא חייבת רבקה בכל ההפסד כי ע"י שליחותה נעשה ההפסד ההוא דהא דק"ל דאין שליח לדבר עבירה והשליח חייב היינו נהשליח בר חיובא דדברי הרב ודברי החלמיד דברי מי שומעין אך במה שהפסידו אח"כ במה שלא יחרטה הגוי הרשע במה שפרעה לו רבקה הא' והלך והלשין על שחיתן ועל בנותיהן שהיו יהודיות נר' שהוא

שיעשה יורשת את בנה אם ימות בלא זרע מורה שיוון הוא לחלוק בזה עם אחיו כדי שגם הוא יעשה את בנה יורשת וא"כ ויתור זה שעשה ראובן לאחיו היה בחכמה לחובלת נכסי בנה היחומה והוא קיים כ"ס כפי מה שכתבנו קודם כי אפי' היחה מתנה בפי' לאחיו או לאחר לא היה ספק בנאמי שהתנו בשעת יושואן למנוע ממנה מלמח מתנה למי שירצה אם מעט ואם הרבה כי לא היה הכוונה להשוות אשתו לזרעו בכל אשר ימלא לו אהר אוחאיו ומיתתו כמו שמכר למעלה:

אבו מלך המנהג הנהוג במלכות שהמלכה הנוגע לבניו ולבנותיו וכל הש"מ לתת השליש למי שירצה אבל במחלה של אשתו ובשני השלישים של בניו ובנותיו לא יוכל לתת שום דבר קטן או גדול לשום איש בעולם אם הדבר הוא רק ומשפט כפי מה שבה בשאלה נראה שלא היה יכול לתת לאחיו דרך מתנה אם לא כשיחפרשו דבריו שלא היחה מתנה ש"מ מחודשת עמה אלא יצילי מילתא ממה שהיה נוחו מקוד' כמו שכתבנו קודם או שלא היה ידוע אצלו בודאי שהיו נכסיו יותר כמו שכתבנו או אפילו היחה מתנה גלוייה אם הייתה על עיני ההשד או על עיני ההשחלות בנכסי בנה אחרי מותו כמו שכתבנו בכל אלו הדרכים המתנה קיימת חף לפי מהגב הנהוג במלכות כי אין נוחת המתנה כי אם שלא למעט נח האשה והבני' או נוחת ובה לא היה גורע וממעט כחן ארבעה היה הועלת להן לדעתו כמו שמכר וכ"ס אם זה המנהג במלכות אינו קבוע שהרי בצוואת שמעון כתוב שינתו לרבקה ודנוייתה כפי החלמי שהתנה ולא אמר שינתו והני' אם היה בצוואת המלכות וכן חנה עזמה הוציאה להחיות עם בעלה ראובן שתקה ההני' נראה שגם לא היחה מתנה לה היו נותנים לה אם לא שנאמר שהמנהג הוא קבוע לנושאים בהתם ואפי"ה נואת ראובן שיחלוק שמעון אחיו בכל הנכס"י קיימת כמו שכתבנו לעיל ועל דבר ההוצוא' אשר עשתה חנה הא' בשביל שלא יקה הקיסר נכסי שמעון אם מרת הקיס' לא הייתה כי אם על נכסי שמעון כל ההוצוא' יהיו על נכסיו כיון שעלו הוא שנאמר שהיה עושה בחייו מעשה יהודי אבל כנראה מלשון השאל' שגזר הקיסר שיעכבו כל הפקיסים וכל הנכסים ושימו אותם תחת רשותו ילא פירע נכסי שמעון לצד וגם מה שנאמר על שמעון שהיה עושה מעשה יהודי וכל נכסיו למלך ואמר אח"כ ג"כ על חנה ורבקה ובנותיהן שהיו יהודיות יותר ממה שנאמר על שמעון שהיה עושה מעשה יהודי ואם קנמרחה כי על כל הנכסים היה העכוב מחלה וההוצאות

מוציאין מידה וכו"ש אם היה דבר בידה משל רבקה חוכל
 לנחם מנכסיה שהם בידה כל מה שהפסידה ולדעת
 רבינו הא"י אפילו לא היה בידה ולא הייתה חופסת
 בשבעת ומוטלת מחנה כדלחמן ואם אינם מספיקים כל
 נכסי רבקה לשלם ההפסד כל מה שיחסר יהיה על דינה
 צחה שהם ביד הנה דודתה כי על חביעת אמה הפסידה
 מה שהפסידה ומנכסיה פורה הכל וכמו שנחבתי למעלה
 והיא חבבה מאמה לכסויה לה במה לפרוע:

בענין עכו"ב הנכסי צפרא:סיוא ע"י הגוי השלי'
 הרשע מה שחוכל הנה לברר או להשבע כפי מה שנחבנו
 למעלה שפירה לנכות הנכסים שעכבה היא ע"י הגוי
 גראה שחיבת רבקה בכל דהויא ג"כ כמוסר ממון
 חבירו ביד הגוי כיון שאמרה לגוי שילך לעכב הנכסים
 והעפ"י שלא הוציאה הגוי שום דבר מיד חנה אלא שעכב
 מה שביד אחרים וכיה נראה שהיא גרמא בעלמא כיון
 שהיה ה' הוכרחה לפור כדי לנכות החוב' מפני ששלה
 היא לעכסם הוי דינא דמסו בדבורא קא מחייב אפי'
 לא הוציאה מידה שום דבר אלא שלא נצתה קצת החובות
 מפני העכוב הויא: נמי מכירה בדיבורא דדבורא דידה
 קא מפסד: נכסי ואפי' הייתה גרמא והיחה היא פטורה
 ההפסד הוא על נכסי צחה על נכסי צחה כי העכוב לא היה אלא על
 שם נכסי צחה דינה כמו שבא בשאלה אבל מה שהפסידה
 ע"י מלשינות הגוי שהיו השתי אחיות יהודיות וצנותיהן
 לא היה בשליחותה כו' והוי גרמא בעלמא והוא על כלל
 הנכסים כי הגוי הלשן על כוליה ורבות בזוח עשו חיל
 ומה עלתה על כוליה לא הגיחי לחנה ולא שרתיה
 לשרה כי אם כדן דתיי אח דינה כפי מה שהראוני מן
 השמים מפני סופרי' ומפי ספרי' גאס הגעיר

גרמא בחיקין ולא היה ע"י שליחותה כי גם לה הלשן
 והרע לעשות וההפסד הוא על כול כל הנכסים ירחיק
 ע"י כל זה הוא כי בענין ההפסד של ויניאלה הייבת
 רבקה כי היא קבלה על אחותה לערסאות והוי כמוסר
 ממון חבירו ליד אנס שחייב לשלם המוטב כדחייא כ"ק
 דבבא קמא בפרשע אבות חיקין ומוסר הרי ב"ב
 ובהלכות חובל וחזק פ"א כתב הרמב"ם המוסר ממון
 חבירו ביד אנס חייב לשלם אע"פ שלא נשא ונתן ביד
 אלא הרגיל בלבד בד"ה כשהראה המוסר מעצמו כו'
 והכא בנדון זה רבקה מעממה הלכה לערסאות ומסרה
 את אחותה בידה עד שהוכרחה לפור ממון רב מנכסי
 היחומה להיל שפירתי הנכסי' דאע"י דעל דבר חביעתה
 הוא שקבלה עליה מי הרשה היחה לתפוס אוחה ע"י
 גויים אפילו שלא הייתה אלא להכחיר' למשפע לא
 היחה רשאה וכמו שכתוב בהגהות מ"מיותות סימן י"ד
 בספר חיקין' וכל המילך לחבירו לערסאות חייב לשלם
 לו כל מה שהפסיד וכדמיימי החם בחטובה ע"ו והביאה
 במדתי פרק הגזל על ה' אפרים וה' שמואל דמשמע
 דחייב לשלם לו כל מה שהפסיד למי שהולך בערסאות
 אפי' שלא הולך אוחה אלא להכריחו על דת יהודים
 היה לו ליקח רשות מבני קהלו וכו"ש הכא שהייתה
 מכרחה אוחה לדון בדיניהם וכל חביעתה הייתה שלא
 כדן ואפילו בדיניהם וכו"ש בדיני ישראל ואם אין עדים
 במה שהפסיד כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מי שיש עליו
 עדים שמסר ממון חבירו כגון שהיחה מעצמו כו' ולא
 ידעו העדים כמה הפסידו במסירתו והמסר אומר כך
 וכך והמוסר נופר במה שטענו אם תפס הנמסר אין
 מוציאין מידו כו' ואם לא תפס אין מוציאין מיד המוסר
 ע"כ והיינו משום דסלקא בחיקין בענין אם עשו תקנת
 נגזל במסור או לא:

וכתב הרב בעל המגיד שאם המוסר אינו נופר
 אלא אומר אינו יודע ששלה גזול בשבועה וכן דעת
 רבינו חס ויש חולקים ע"כ ורבינו הא"י כתב ואם אין
 שם עדים שיעידו כך הממון שהפסידו ישבע הנמסר ויקח
 מחמת מה שישבע כדון דבעיין סלקא בחיקין הוי ממון
 המוטב בס' וחולקין כיון דידעיין שזה עשה לו מלשינות
 וידעיין נמי שהפסיד אלא ללא ידעיין כמה הוי כמו
 שהביא ברור הכסף דרך שני ש"ה וכו"ש ב"ד אם אינו
 ידוע בעדים כמה הפסידה חנה על חביעת רבקה
 בוניאלה אם רבקה אינה יודעת חנה גוטלת בשבועה
 ואם היא נופרת במה שטוענת חנה שהפסידה או
 במקלת אם תפסה חנה עד כדי מה שהפסידה אין

Awkoth Rouchi.

סימן פא

משפטי יגל המורה המוסר צניין המוסר

גורע בשערים שאין דרכי להשיב לשואלים כי אם
 כאשר יבררו אותי השתי נחות לדיין או כאשר אהיה
 נשאל מהישוב על המשפט אבל כאשר השאל כת אחת
 בלבד אינו משיב כאשר למדנו מדברי הרא"ש והריב"ש
 בחשבותיהם ולכן בנדון זה שהשאלה היא מהכח האחת
 בלבד משנתי ידי מלהשיב אה"כ ראיתי שאחד מהכמי
 העיר האחת כתב חטובה לשאלה זו ולא נראו לי צריו
 ראיתי שאם אשחוק מחוך שתיקתי ידיוני נמסכים
 לדבריו ולכן אמרתי נכס שקיבלתי שגר על הפרשה
 אקבל שגר על הדרישה ולכן הוכרחת ללא ממחילתי

לב בחורח מחנה בפירוש חזי נכסיו שישו' לא קנהה
מכנה טעמי חלח מפני שהמחנה אינה נקנית בדברים
בלי שיקנה אוהב בא' מהדרכי' שהקנה זוכה בהם במקחו
וכאן לא נעשה שום א' מהקניני' הריכי' שנית שנסכים
אלו כולם או רובם לא באו לעולם בשעת יגשו'ן כי
אח"כ הריח אוהב וא"כ איך היה אפשר לו ליחנס לה
במחנה ואפילו אם לא נודע כן בבירור על המקבל להבי'
ראייה שהיו לוחן כל אלו הנכסים בשעת מחנה וכל
שלא הביא ראייה אינו זוכה אפילו קנה באחד מהדרכים
שהמקח נקנה ובג"ד אין שם לא זה ולא אוהב ומלבד כי
הדבר מבואר מעצמו מצינו להרשב"א שכתב כן בחשובה
בפירוש שאין אדם יכול לתת מעות אגב קרקע או
בקנייה אחרת אלא אח"כ הם בעין לפי שאין אדם מקנה
דבר שלא בא לעולם ולפיכך נראה מה המקבל לברר
שהיו בעין בשעת המחנה וכ"כ הרשב"ן בחשובה וכ"כ
העור חשן המשפט סי' ס' בשם הרב אלפס שר"ך
שחיה המחנה בידו בשעת קנין ואם אין הדב' ידוע
אם היו ברשותו בשעת קנין או לא על החובע להביא
ראייה וכן פסק הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות מלירה
ח"ל מי שנתן קרקע מחנה לחבירו ונתן לו על גבו מאה
דינרים כו' עד שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו
וכתב הרב המגיד זה פשוט בפ"ק דקדושין ופשוט הוא
ג"כ שכל המקבל לברר שהמוציא מחבירו עליו הראייה
וכיוצא בזה כתב הרשב"א בשבועות דלי ליחנהו בעין
לא קנה עכ"ל וכ"כ הגהו' מיימוני' בפרק ה' בשם
העיסור ח"ל חבובה לרב פלטוי מאן דכתב בשטר' יהבית
לברי או אנתתי כל דאית לי וכל דתהוי לי לא קני אלא
מאי דהוה ליה בההיא שעתא ע"כ וכ"כ הריב"ש סי'
שמ"ה וכתב עוד העור חשן המשפט סי' קי"ב דמסחר
כדברי האומר שכל המקבל לברר שהיו נכסים אלו לוחן
בשעת מחנה ואפילו מי שחולק עליהם לא חלק אלא
בשלא נודע שקנה נכסים אח"כ אבל נודע שקנה נכסים
אח"כ כמו בג"ד לדברי הכל על המקבל לברר שלישי
שאפי' הנכסי' שנחבררו שהיו לו בשעת יגשו'ן מה שהיה
במטבע אין למקבל דרך לקנותו כי אם במשיכה או
באגב זה ודאי לא נעשה :

ומה שדחק עצמו והאריך וטרח להכשיר שטרי
מחנה העשויים בערכאות טירחא יחירא היא דאינו ענין
לדון לפנינו כלל דהתם בשקנה המחנה היא באותו
שטר שהוא אחד מהדרכים שהקרקע נקנה בו וכמו
שאמרו אלא מחנה במאי קנה בהאי שטרא האי שטרא
הספא בעלמא הוא ופרש"י אלא מחנה דע"י השטר הוא

ובכן הנה באחי במגילת ספר כחוב עלי להשיב כאשר
יורונו מן השמים וראשונה אומר כי התנאים שמתנים
האזוסים עם האזוסות בשעת יגשו'ן בימיהו הגויים
אין להם קיום כלל ומ"ש המורה שהם קיימים בין
שנדון אוהב כדיני הגויים בין שנדון אוהב כדינו אם
כדיניהם מהביא דרב גדל כו' ואע"ג דבעין עמדו
וקדשו כו' והכא ליכא קידושין כלל כו' ואפי"ה כיון
לדלידהו הוה קידושין ויגשו'ן והיה לגביהו אשת איש ועושין
הבא עליה הא איכא הנאה דמחנה ההדדי בימיהו
וגמרי ומקו עכ"ל דברים תמוהים הם לעשות את
שאינו זוכה שום אדם אמרו חכמים טענת גמרי ומחנה
במקום שיש קידושין כשרי' ואף גם זאת הריכו שיעמדו
מחוץ אוהב הדברים ויקדשו ואם לא קדשו עד אחר
זמן לא קנו יאמרו במקום שאין שם קדושין כלל דאינה
אלו אלא כפלגש לכיון דחיתון אין כאן תנאים אין כאן
ומ"ש עוד ואפילו כשזכו ובאו לחסות תחת כפי השכינה
דינין להו לענין ממון כי הני תנאי דאחנה ההדדי בשעת
יגשו'ן וכתבין להו כחובה כי הני תנאי' כו' והיו כגוי
שקנה קרקע מגוי כדיניהם כו' ונחגיגו שיהם לכיון
דקנה כדיניהם קנה וחו לא פקע כו' אם היו מודים לו
שחנאי יגשו'ן קיימים לא היה נריך להביא ראיה
לומר דשנחגיגו לא פקע הדבר פשוט הוא אבל
אעיקרא דדינא פירכא לכיון דקדושין ויגשו'ן אין כאן
תנאי יגשו'ן אין כאן וכל מה שהאריך להביא מההיא
דסיחומטה כו' וממקום שיש מנהג ידוע כו' אינו ענין
לכ"ז כלל דמה ענין מנהגי ממון דקנו אפי' בישר' לחנאי
קדושין ויגשו'ן במקום שאין קדושין ויגשו'ן כלל דפשיטא
ללא קנו :

ומ"ש ונראה דאפילו בקנין קרקע נמי מהני
מנהגא אין טעם לתה משק עצמו לומר דאפילו בקנין
קרקע מהני מנהגא דהא בג"ד לאו קרקע הוא ומ"ש
הכא נמי בג"ד כיון שנהגו האזוסים להתנות בשעת
יגשו'ן ויחא להו כו' לכין דנשאה עתה דת משה
וישראל בסתם על תנאי ראשון נשאה כענין ממון עכ"ל
דברים הפוכים הם דמה ענין דת משה וישראל לחנאי
הנעשה בימיהו הגויים

ומ"ש ואם נדון אוהב כדינו גם תנאים אלו
קיימים מפני שהם כחובים תנאים אלו בערכאותיה'
ותנאי זה הנשאל עליו הוה מחנה ללא שחקת חזי
הנכסים אחרי מוח בעלה כו' אין כאן מקום למחנה
כי תנאי יגשו'ן אינם מחנה זאת ועוד שאפילו היה נוחן

נהוגים מד"ד שלא יעשו אלא לפני הערכאות ואין לומר שהוא סובר שאע"פ שאשר שטרות, ליכא ד"ד בתנאי השואף איכא ד"ד דו מנין לו:

ועוד קשה על דבריו שכתב שאם הנהיג המלך שלא יעשו שום שטר כי אם בפני הערכאות היו כל השטרות כשרים לדעת הרמב"ם משום ד"ד והרי מגיד משנה שהוא בן משק ביחו של הרמב"ם אינו סובר כן בדבריו שהרי כתב שלדעת הרמב"ם רוב הגאונים יש לפרש דאע"ג דק"ל ד"ד ה"מ כמה שהוא תועלת למלך בעיני המסים שלו ומה שהוא מחקו אבל בדברים שבין אדם לחבירו אין דיו בהם דין עב"ל וא"ל אפילו היה מהיג המלך שלא יעשה שום שטר אלא בפני הערכאות לא היה מועיל להכשיר שטרי מחנה לדעת הרמב"ם והרי"ף ורוב הגאונים כמו שעלה על דעת המורה הזה ומ"ש והרי הלמד"אך שהיה נהוג במלכות אדום שהוא שטר מחנה לאשה והוא נחוב בערכאות והיו דנים עליו להוציא מהבעל וכמ"ש הריב"ש בחשובה ז"ה עב"ל טעות סופר יש כאן שנחלקף לו ישמעאל באדום ושם לא"אך מוכיח עליו שהוא לשון ערבי ומ"מ יש לתמוה עליו שמביא מלמד"אך שהיה שט"ח לאשה במקום שיש קידושי' ושואף ל"ד שלא היו בו קידושי' ושואף כלל:

ומ"ש עוד אני אומר דשטרי כחובות הנעשים בעש"ג הוו כשטרי מנר והלוואה שהם כשרים לכ"ע דכיון שעיקר השטר של כחובה שנוצבים בפניהם הוא כמו שטר חוב או הלוואה שמודה שהכניסה לו סך משנת בלדו: ייתא הוא כשר גם התנאי' שהם כחובות בלדו שטר כחוב' שלהם שהם מתנים שאם יפטר הוא שתקח היא חצי נכסיו הוא קיים דעל תנאי הכניסה לו סך הנוצייא שתקח חצי נכסיו לאחר מותו עב"ל:

ע"ד חזר בו מ"ש עד עתה שתנאי זה הוא מחנה ועכשו חוזר בו ולומר שאינו שטר מחנה אלא שטר הולאה ומאלא דלרכבי אחרי ריכשי וזה חזק לא נתקיים בידו שמה שרצה לומר שבשביל ששטר הולאה בקבלת הנוצייא כשר גם התנאי' שמתנים בלדו שטר קיים פתח בכשר וסיים בקיים ואינם ענין זה ליה שכבר אפשר שהשטר יהיה כשר והתנאי לא יהיה קיים:

ומה שטוען שעל תנאי הכניסה לו סך הנוצייא שתקח חצי נכסיו לאחר מותו עב"ל יש לתמוה היאך היא תנאי זה קיים למה הדבר דומה לומר לחבירו הילך מנה על מנת שנאחר עשרה ימים חתן לי מאתים

קונה אותה במסירת השטר היכי מיקניא הא שטרא חספא בעלמא הוא עב"ל:

ומעתה מה ענין זה שהיה בו קי"ן בשטר אלא שהיה עשוי השטר בערכאות ל"ד שלא היה בו שום קי"ן דאין מטלטלים נקיים בשטר וגם לא היה כאן מסירת שטר דהא ודאי לא עלה על דעת שום אדם להכשירם כיון שהפילו היו שטרי מחנה כאלה עשויים בישראל אינם כלום כיון שלא קנה בשום דרך מהדרכים שהמקח נקנה בו ועם היות כי דברים אלו פשוטין בעמון וימוקס עמם בקשתי ומלאחי לי רבי ה"ה הרמב"ן שכתב הטור ומגיד משנה בשמו שאין הכשר שטרות העולים בעש"ג אלא להיות השטר דאלו נכתב ונחתם בעדים ישראלים אבל אם חסרו דבר מדרכי ההקנאות כגון מטלטלי אגב מקרקעי וכגון דאקנה וכיוצא בהם ודאי אין דנים בהם לענין אחרו דבר שחסר מהם ואם דבר הפוסלן הוא כגון שנתן לו משנת בלא אגב כו' פסולים לגמרי ואין דנים כדתי גויים שאין דנים של מלכים אלא להכשיר שטרות שלהם ולעשות סופר שלהם כמאה עדים אבל לענין דרכי ההקנאות לא עדיפי משטרות שלנו עב"ל:

ואהרי הודיע ה' אוחנו את כל זאת איני אריך להשיב על מ"ש להכשיר שטרי מחנה העולים בעש"ג כיון שאינו ענין ל"ד אבל כדי שלא תחשב שתיקתי כהודאה אגלה דעתי בקרנה ואומר כי יש לתמוה על מ"ש לקיים דברי הפוסקים כשמואל ולא הזכיר שחלק עליהם כי אם הרמב"ם ועם היות כי הרמב"ם ידיו רב לו ומה גם בדיני ממונות שהגו רוב העולם לפסוק כמותו אינו יחיד בדבר זה כי דעת רוב הגאונים כמותו כמ"ש מ"מ וכן דעת הרי"ף וכמ"ש הרשב"א בחשובה בשמו וגם לדעת הרמב"ן והרשב"א והרא"ש וכל האחרונים התכשירים כל שטרי מחנה העולים בעש"ג ה"ד בדאיכא ד"ד שלא יעשה שום שטר אלא בפני הערכאות אבל היכי דליכא ד"ד בהכי לא והוא מבוא' בלישגא כשמואל:

וגם על מ"ש דלפי מ"ש היר"ש שאם הנהיג המלך שלא יעשה שום שטר אלא בפני הערכאות אז היו כל השטרות העשויים בערכאות כשרים אפילו שטר מחנה ולפ"ו שטר תנאי השואף שהם נעשים בפניהם הם דברים נהוגים מד"ד שלא יעשה כי אם בפני הערכאות והם כשרים לדעת הר"ש שפוסל שטר מחנה וכן לדעת הרמב"ם ג"כ שפוסל שטרי מחנה יכשיר כה"ג עב"ל יש לתמוה אם הרא"ש שהיה בארץ אדום כת' דהחידל ליכא ד"ד שיהיו כל השטרות נעשים בערכאות חספא בעלמא הוא מי הגיד לו שתנאי הגאונים הם דברים

שולאי אין תנאי זה כלום אם לא קנו מידו ואפילו אם קנו מידו הוא בטל משום רביית: ועיר קשה דלפי דבריו אין תנאי זה קיים אלא אם כן הכניסה לו נדוניא וכוון שגשא יחומה שאין לה כלום לא יהיה תנאי זה קיים ונתח דבריך לשעורים ועוד דכיון דתנאי זה היה על דעת שואין כיון דלפי האמת שואין אין כאלו תנאי אין כאלו:

וב"ש וכן זוכה מהו בחצי נכסיו וביתר השליש מזד לזולתו שכתב ח"ל אי דינו מאש כו' גם כי לשון זה אינו לשון מתנה ש"מ אפ"ה בלשון זה זוכה יותר בחצי שהוא כמו הודאה שהוא תורה שהני נכסיו הם לאשמו וכו' כי מ"ש לשון זה הוא על הקדמת התנאי שגשה עמה בשעת שואין כו' וגם מזד התנאי הנהוג בכל המלכות כו' וגם מזד התנאי והמתנה היה לה כבר ההני עמה באחירתו זאת הוא מקיים התנאי ההוא והוא כאומר שהוא הפך עמה גם כן שיהיה ההני לאשמו גם כי לא היה מתנה עמה כך וגם שלא היה המתנה כך עכ"ל אחר שהודה שאין לשון זה לשון מתנה אלא כיפור התנאי שהיה ביניהם חזר להבטח ולומר שהוא כאומר שהוא הפך עמה גם כי לא היה מתנה עמה כך וגם שלא היה המתנה כך ואדרבא פשט הדברים מורים בהפך שהוא כאומר אין בידי לזוה על חצי נכסיו מפני שגזד התנאי והמתנה יש לה בהם החצי ואלולי התנאי והמתנה היה לי רשות לזוה עליהם אבל מה נעשה והתנאי והמתנה מעכבים ע"י והרי זה דומה למה ששינוי המקדש שמי נשים בפרוטתו או אשה אחת בפחות משוה פרוטה אע"פ שגלה סבלנותו לאחר מלאן אוהה מקודשת וכן קנון שקדש וק"ל:

ועיר דההוא מתני' עדיפא מ"ד רהתס אם היה שולח סבלוני קודם שיקדש כלל עלו לו הסבלוני לקדושין לדעת קנת מהמפרשים ואפ"ה כשקדמו להם קדושי פחות משוה פרוטה לא עלו לו הסבלנות לקדושין משום דאמרינן שע"ד קדושין הראשונים שלא וב"ד חס לא היה תנאי ומתנה והיה אומר שיש לאשמו בנכסיו ההני לא אמר כלום דאפילו אומר נתתי שדה פ' לפי לא אמר כלום אלא ח"כ נחב קן בשטר ומסר לו השטר דקנה במסירת השטר הך לאו הכי לא דביבורא לא מיקניי ארעא וכדלית' בפ' השולח וכדברי הרמב"ם פ"ד מהלכות זכייה ומתנה וב"ד לא היה מסירת שטר ואפילו אי היה לא הוה מהני קשום דמלטלי יניחו ואינם נקיים במסירת שטר וכיון דאפילו היה אומר נתתי לאשתי חצי נכסיו לא אמר כלום כ"ש באומר יש לאשתי בנכסיו החצי שלא אמר כלום אפילו היה נותן ומסר לה כן לא מהני

ביד הגוים ויהיה סבה שחטמה בין הגוים וכן מה שהפסידו להגיל הנכסי' ששלחה רבקה לעבד צפראנסייא על שם בנה חפרע מכתובתה ואם לא חספיק כחובתה יפרע מנכסי בנה כחומר אבל מה שהלשין הגוי שהיא יהודי' לא היה בשליחותה ואין עליה לשלם ולפי שכנראה שהולאה אחת הייתה דרך כלל ישערו כמה היה צריך להוציא כדי להגיל אותם נכסים שהיו מעוכבים צפראנסייא על שם בנה בלי עונה אחרת וזה השלם רבקה כזו' ואם לא חספיק כחובתה יפרעו מנכסי בנה כי הוציאו כדי להגיל נכסיה כזו' ומה שהוציאו יותר על שיפור זה ישלם מכלל הנכסים וזה הוא הנראה לי בענין זה נאם השעיר

י"פ תתי

סימן פב

ניק וחכים יבון וחשוב י"א אחרי דרישת השלום אוחיותך רחמי מובטחת על דבר מ"ש החולה שיש לאלעזר בנכסיו מאחיים וינייחאנזש וז"ל כת"ר הן היה דברי ההלכות גבי ההוא דאמר מנה לפלוגי בידי ואמרו יתומי' חור ואמר פרעתי דמי המנה כתוב בהלכות כיון דלא פסיק למילתיה אימור דמדכר א'נשיה ופירש נמקי יוסף מדכר א'נשיה שהרי מתחלה לא היה בענין ש'חירת בנתינתם משמע שהיה ספק בידי ואינלאי מילתא למפרע שזכר הדבר ולכן לא פסיק למילתיה לומר חנו עכ"ל כת"ר:

ובחבת עוד כיון דלא פסיק אפשר דטעמין ליחמי מה דהוה אפשר אבוהון כיון דלא פסיק אי הוה קס ממרעיה ולא הטפיה מיחה הוה אפשר לומר מדכר דכיראל דלא פס ליה גביה ולא מידי דפרענא ליה ולכן לא פסיקנא למילתא והוה מהימן גס א'ן יומא בן אבתייהו לספקוי מילתא עכ"ל כתב דברים אלו שלא בהשגחה שאם כן למה הצי"ק רבא שיאמרו יתומים חור ואמר לנו פרעתיו הא לפי דבריך א'נשי' שלא אמרו כן פטורים מפני שאביהם היה יכול לטעון כן אלא ודאי כל שלא אמרו כן חייבים לשלם וזה ברור כשמש בלי ספק וכן כתב הר"ף בפירושו ושמעו' מהא דרבא דהיכא דלא אמרו חור ואמר לנו אבא פרעתי דזוית' וא'נשי' דלא אמר חור:

כתב עוד כ"ח סוף פ"ב לפי מ"ש הרב הנמקי שם על מה שכתוב בהלכות הא דאמר דרך הודאה הייב כגון מודה אני שמה לפ' בידי כו' הנה שנס בש"מ צריך לו' מודה אני לפי' הא' ללשון ההלכות עכ"ל א'ן זה דקדוק ללמוד ממנו דין דלשנא רוחא' קט' ול"ד

יש לדון עליו כ"ש שמחוך לשון השאלה נראה שלא נעשית בערכאות שכתוב בה ועל העוונה הראשונה שטענת דינה בה שמעון או שמה כו' לפי שטענת זולתו איה לתת חזי כל הנכסים לאחיו וכתבו כל דבריו בשער בספר והעלים ממנה כל זה עכ"ל ואם הייתה זולתה זאת עשייה בעש"ג ולא הייתה טוענת עליה שהיה בסת' כי דבר העשוי' בערכאות קלה אית ליה מפור' וגנוי לכל העמים וכ"ש שאין בזולתה זו לשון מתנה כלל כמו שכתבתי לדברי הכל אינה כלו' הילכך שיה בה ראובן יורשת כל נכסי ראובן אבי' ואין לשמעון אחיו חלק בהם כלל ומחוך שמה אלמנת ראובן כל הנכסי' תחת ידה יכולה לומר לה למוותה אני חופסת ואין שיה היורשת יכולה להוציא מידה כל ימי אלמנתה כל זמן שלא תחבע כחובתה:

ולענין ההוצאות שטענה חנה כדי שלא יקח הקיסר נכסי שמעון מחוך דברי השאלה נראה בזירור שלא היה לו מעליל אלא על שמעון לבד כי הגידו לו אשר הוא יהודי במעשיו לא על הגה ובתה וא'נשי' שיה לעבד הפיקסום וכל הנכסים זה היה מפני שהיו הנכסים משותפין ומעורבין אבל כשהיו מחבררים הדברים לא היה לו עסק אלא עם נכסי שמעון בלבד וא'נשי' שא'נשי' העלילו על חנה ובתה שכן יהודיות וגור לקחת נכסיהן זה היה אחר שנסעו בלתי ידיעתו כי אז הוברר לו בלמח כי היו הולכות למק' שהיה להן רשות לשמור חורח משה אבל קודם לא היה מעליל עליהן אלא על שמעון לבד וכיון שכן כל ההוצאות שעשו אז להגיל הנכסים הכל יהיה מנכסי דינה בה שמעון לבדה ולא מנכסי חנה ושרה גם לא מנכסי הבנים אם לא גבתה עדיון גדווייחא בלוחה שעה ואם גבתה גדווייחא כבר בלוחה שעה אם יאמרו אברהם ויוסף שא'נשי' שהיו בלקחים נכסי שמעון היו מנבים לה כחובתה לא חפרע בהוצאות הא' ואם לאו חפרע לפי ערך גדווייחא וההוצאות שיעשו אחר שידע הקיסר שנסעו הן וכל אשר להן וגור לקחת כל הנכסים כל איהם ההוצאות דבר פשוט שהם על כלל כל הנכסים של חנה ורבקה ובזוחיהן כל אחת חפרע לפי ערך חלק שהיה לה בלוחה הנכסים שעכב ועל ההוצאות שיעשו בזווייחא על מה שהלשינה רבקה לאחותה חנה ולשרה בתה ועל הדיעותיה' הכל חפרע רבקה מכתובתה כיון מוסר שכתב הרמב"ם בפ"ב ואם לא חספיק כחובתה ישלם המותר מנכסי דינה בה כי ההוצאות ההם כדי להגיל נכסי דינה נעשו שלא ילאו מתחת יד חנה האפטורפא שמינה עליה אביה ויופסדו

בו ממה שהודה שהיה לאלעזר מאחים ויניאגוש לא היה בדבריו האחרונים כלום לכשם שבריא שהודה דרך הודיה שיש לפלוני אלפי מנה וזמר אח"כ ואמר שלא היה אללו כלום אין בדבריו האחרונים כלום והרי הוא חייב לשלם כדגרסינן בפרק מי שמת איבעיילי להו ש"מ שהודה מהו ח"ש דאיסור הו"ל חליסר אלפי זוזי בי רבא רב מרי בריה הורחו שלא בקדושה ולידחו בקדושה הואי אמר רבא היכי נקיניהו רב מרי להאי זוזי כו' ולא די איסור דהלץ זוזי דרב מרי נינהו וליקיניהו בלודיתא ופירשו החוס' בשם ר"י דהכי מיבעיילי ליה ש"מ שהודה שיש לפ' מנה בידו אע"פ שאנו מוחזקים בו שאין לו מי אמרינן דקני במתנת ש"מ ואם עמד חזר או דילמא קנה לגמרי ואם עמד אינו חזר ופשיט מההיא מעשה דאיסור גיורא דקנה במתנת בריא ע"י הודאתו דאי במתנת ש"מ היאך קנה והא אמרינן כל מאן דאיחיה בירושה איחיה במתנת ש"מ כו' א"כ כמתנת בריא היא ואם עמד אינו חזר וכן משמע מחוץ פי ר"ח דפירש ליה איסור דהכי דמיס דרב מרי בריה וקני ליה בלודיתא דאבוב עכ"ל וכן פירש הרא"ש וכן פי' בספר התרומות שער מ"ב וכן פי' הר"י ו' מיגאש וכו' הראב"ד וכן פסק הטור - נמצינו למדין שאפילו אם היו מעידים בעדות שניה שהיה בדעתו ושחזר בו בפ' לא היה בחזרתו כלום והודאתו הראשון קיימת נאם הענין

יוסף קידר

סימן פג

על ענין מי שהקדים נכסיו לזניי אחי ישראל

חשובה אין בטענת היורשים ממש שמאחר שהיה ש"מ כשזוהו אין ספק שמה שזוהו לחת לעניים שבא"י במתנת ש"מ היה ומ"ש שהוא נוחס במתנת בריא אפשר שהוא טענה נמלא שחשב לייפות כחם בלומרו שהיא מתנת בריא או הסופר טעה וכחזר מתנת בריא מדעתו ולפי האמת היא מתנת ש"מ שבאמירה היא נקנית ואין לומר כיון דק"ל יד בעל השטר על החסונה אין לו כח לחקן דברי השטר דלא אמרינן יד בעל השטר על החסונה אלא בלשון הכתוב בשטר שיש לו שחי משמעיות אחד לזכות וא' לזכות אבל במקום שמחבטל השטר מהדרינן לקיימו והבא לבטלו עליו הראייה כדלשכחן בשטר שכתוב בשבת או בעשרה בחשרי דחייב בפרק גט פשוט דאמרינן שטר מאוחר הוא וכשר וכו' שם נמקי יוסף וכו' מגיד משנה בפרק כ"ג מהלכות מלוה בשם רבינו חננאל ור"ש והרשב"א והרמב"ן וכו' הרא"ש בחשובה

ואפי' אם היה הנמקי סובר ק לא חיישין ליה במקום הרמב"ם ודברי הרמב"ם הם מבוזרים שכתב המורה בפני שיש לפ' אללו מנה ואמר להם בדרך הודיה לא בדרך שיחה אע"פ שלא אמר אחס עדי ואע"פ שאין החובע עמו הרי זה עדות עכ"ל - הרי מבוזר שאע"פ שלא אמר מודה אני מהני שהרי כתב בדרך הודיה ומודה אני אינו דרך הודיה אלא הודיה ממש ועוד שכתב לא דרך שיחה וא"ל שהוא מנריך שיאמר מודה פשיטא דאינו דרך שיחה הילכך על כרחך נשאינו מוכיר לשון הודיה כלל מיירי ומש"ה מנריך שלא יהא דרך שיחה חס פשוט ומוכרח בדברי הרמב"ם :

ומה שהביא כ"ח מדברי הטור אין משם ראיה שהטור לא נסח תמן אלא לומר שאע"פ שכתב חתלה שרריך שיאמ' אחס עדי ואם לא אמר אחס עדי אינו עדות יש חולקין בדבר ולומרים שאע"פ שלא אמר אחס עדי מהני להרמ"ה ולהרמב"ם ומ"מ איכא ביניהו דלהרמ"ה לריך שיאמר לשון הודאה ממש ולהרמב"ם אע"פ שלא אמר לשון הודאה כיון שאמר דרך הודאה מהני וכמו שדייקתי שהוא מוכרח בדברי הרמב"ם ואפשר דהרמ"ה נמי לשון הודאה דקטל ל"ד אלא כוונתו דרך הודאה כהרמב"ם אבל לומר שהרמב"ם סובר דלשון הודאה בעי כדמשמע שהוא דעת הרמ"ה זה דבר שאי אפשר לאומרו בשום פנים מפני הדיוקים שדקדקתי בלשון הרמב"ם והם מוכרחים וכן המנהג הפשוט שכיון שאמר בדרך הודאה אע"פ שלא אמר כלשון הודאה הוי עדות :

ומ"ש כ"ח עוד להלכת כולה מילתא לרבנן א"ל דאיכא למיחש להא מילתא ליחוש אני לא אני את נפשי הלתי והנה הוא זה אשר אח"כ נמלא אהו עם המזה המ' החכם כהר"ר יצחק חבר וכה"ר אברהם שלמה ויהי נושא ונותן עם הנותן המ' להוציא בשפתיו אם יש את נפשו לחת שום דבר לת"ח כו' עד גם דאיכא למימר איפכא ולזה אמינא להוי ספקא אפי' אם היה כדברך שאם היה חזר בו מהני מאחר שעדות שניה זו היא מסופקת ומפני שבקצת דברים לא השיב על נכון וגם אי בעינן זה לא היתה אוחה רחמה שרמו מודה בהחלט על לאו ועדות הראשונה היחה נראית שהיה בדעתו ושומר בפיו אין ספק מוציא מידי ודאי כ"ש עדות שניה אייה מסופקת אלא בטלה ודאי שמאחר שבקצת דברים ששאלוהו לא השיב האמת ג"כ לא היה בדעתו אין בדבריו אלה כלום :

ועוד אני אומר שאפילו אם היה בדעתו והיה חזר

היה שם הגבאי אינו יכול לחזור בו כ"ש זה שלא חזר ועוד שהרי כתב רבינו ירוחם דלדס חשוב או טובי העיר הוו יד עניים ונראה מדבריו שאע"פי שאינם גבאים וכן מוכח בגמרא מדייתא עלה הא דאמר רב יהודה ר"ב ובית דיני אביהם של יתומים הם וכשעושים לוואה דרך להמלא שם אנשים חשובים והוו להו יד עניים ואם קן אפילו אם היו נכסים אלו שזה לתת לעניי א"י ביד האחרים וכו' בהם עניי א"י:

יעוד שאפילו אם היו לו נכסים מופקדים ביד אחרים וכו' בהם העניים שהרי כתב הר"ף בפ"ק דמזיע' ומטעמי דאמרינן שאף על פי שיכול להוציא בדייני' והקדישו אין קדוש הוי מילי היכא דכפריה דלרין להוציא בדיינים אבל היכא דלית ליה פקדון גבי חבריה וכי חבע ליה יחיב ליה ניהליה נמקרקעי דמו דק"ל דפקדון דברשותו דמריה הוא והכי נמי איחמר משמיה דגאון כדאמרינן עכ"ל וכו"כ הרמ"ש והר"ן וכחצו עוד דהכי מוכח בפרק הספינה גבי ההוא גברא דאייתי קרי לפוס נהרי וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות ערכין: נבוצא דאליבא דכ"ע ב"ד זכו עניים במה שזה לתת לעניים במתנת בריא אפילו אם היו הנכסים מופקדים ביד אחרים ואפילו לא היה שם בשעת האוואה לא גבאי ולא שום אחד מחשובי הקהל לא היה יכול לחזור בו ואם היה חוזר לא היה ממש בחזרתו כ"ש זה שלא חזר בו שזכו בה עניי א"י וכל מי שהנכסים הם בידו חייב ליתנם לעניי א"י נאם הגעיר

יב"ק קל"ו

סימן פד

שאלה לאה הייתה מוטלת על ערש דוי והלכו שני אנשים לבקרה ואחר שידעו והכירו היוחה מיתובת בדעתה שאלוה אם היה לה שום קרוב גואל ואמרה דעו לכם כי יש לי קרוב גואל פה לפת וטמו ראונו ואין לי בכל העולם קרוב אחר יותר ממנו ילמדנו רבינו אם דבריה חלה מספיקים לראובן ליישר את לאה או לאו: חשובה משנה שלמה שייא פרק יש נוחלין האומר זה בני נאמן כו' ואחמר עלה בגמי' למאי הלכתא אמר שמואל ליוורו ולפעור את אשחו מן היבוס כו' וכחצו המפרשים ובפרט הרמב"ם פ"ד מהלכות נאלות זה בני או זה אחי או שאר היורשים אוהו אע"פ שהוד' באנשים שאינן מוחזקים שהם קרוביו הרי זה נאמן וירשו בין שאמר כשהוא בריא בין שאמר כשהוא ש"מ כו' נראה ברור דמתני' כוללת היא לכל שאר היורשים דעל פיו

וכחצה הטור חשן המשפט בסיומן מ"ב וכחצו שיש עוד לזה ראיות אחרות וכו"כ בעל התרומות ובעל העיטור וב"ד כיון שאילו היינו אומרים שלא הייתה ללא מתנת בריא דלית בה קנין הייתה המתנה בטלה לריכס לפרש בענין שחיה קיימת זה הוא כי יהיבין להו כל טעוטייהו שטובים דמתנה זו כשאר מתנות דבעלמא אבל לפי האמת ל"ד דאפילו אם חיה מתנת בריא ממש אע"פ דלית בה קנין היא קיימת משום דלדקה היא ולדקה כתב המרדכי בפ"ק דב"ב שהגומר בלבו ליתן לדקה חייב כאלו הוציא בפיו וכחצו מוהרי"ק שכ"כ ר"פ ולזה הסכים הוא ז"ל ורבים חולקים ואומרים שאריך להוציא בשפתיו לתת נכסים אלו לעניים אפילו אם היה בריא שדבריו קיימים לדבריו הכל ואין ליוורשים שום טענה בדבר:

וא"ת הא אמרינן בפרק שור שנגח ד' וה' גבי ההוא גברא דתקע לחבריה אמר הואיל ופלגא דחוצא לא בעינא נחביה לעניים הדר אמר נחביה ניהלי חזיל איברי בי נפשא אר"י כבר זכו בה עניים ואע"ג דליכא עניים הכא אכן יד עניים אכן ופרש"י אכן יד עניים אכן רב יוסף הוה גבאי משמע עעמא דהוה החס ר"י דהוה גבאי חכה במעמד שלשתן הא אם לא היה שם הגבאי לא זכו בו עניים וי"ל שכבר נחצו התוס' והרמ"ש שרבינו חננאל פי' שזה לא היה רוצה לחזור בו מן הדקה אלא היה רוצה ללוותו לפי שעה ולהחזיר אחר לעניים תחתיו ואמר ליה ר"י יד עניים אכן וזכינו בו במעמד שלשתן ואמרי' בפ"ק דערכין האומר סלע זו לדקה משבחת לירי הגבאי אסור לשנותה עכ"ל דלפי פירושו לודק אכן יד עניים אכן לענין לחזור בו שאף על פי שלא היה הגבאי שם לא היה יכול לחזור בו:

ועוד שהרי כתב שם הריק"ו דליכא למימר שאם לא היה שם הגבאי לא זכו עניים דבהדיא אמרי' בפ"ק דר"ה בפיך זו דקה אלמה דביבואר מחייב והא דאלעריך ר"י אכן יד עניי אכן משום דההוא פלגא דחוצא לא הוה ברשותיה אבל מידי דאיתיה ברשותיה ואמר הרי הוא לעניים וכו' בו עניים ולא מצי למתיר ביה וכך חירצו התוס' והרמ"ש וכן דעת הרמב"ם שכת' בפ"א מהל' מתנות עניי' הדקה הרי היא בכלל הגדרים לפיכך האומר הרי עלי סלע לדקה או הרי הסלע הוה לדקה חייב ליחנה לעניים מיד הרי מבואר דכל שאמר סלע זו לדקה אף על פי שלא היה שם הגבאי וכו' בו עניים מאחר שהיה אותו הסלע ברשותו ה"כ ב"ד מאחר שאמר יהיו נכסי לעניים וכו' בהם העניים אע"פי שלא

ומסי רוקיה ופריך ודילמא בזכרא דלימא הוה גמירי
 בזכרא דאבא מסי בזכרא דלימא לא מסי ע"כ:

הנך רואה בעיניך דהוכחא סגי אע"ג דלא אמר
 בפי' בכורי ואע"ג דהוכחא הוה לינה כ"כ חוקה
 שאינו מוכר שידע הוא בפרטות מאי דגמירי אישי כי
 אפשר דע"ס בכור לבד שמע והכי מוכח מדברי הטור
 סימן רע"ט דלמדים מעובדא הזכר והכא נמי דכוחא
 כיון שאמרה אין לי בכל העולם קרוב אחר יותר ממנו
 נראה דקורבת ראוון אלימחא היא וזוהי קרוב יותר מקורב'
 אחרי' ואין הקורבת חוקה רק כשהיא מלד האב:

ואע"ג דאפשר לפרש הדברים שלקירוב הקורבת
 נחמונה ולומר שאינו שלישי או רביעי שהוא רחוק קלת
 אלא קורבת קרובה בהמינות וחיפיות יותר מאחרים
 ואם נאמר שפירוש הדברים כן אין בהם הוכחה לירש
 שסיבת הירשה לאו משום קורבת קרובה היא אלא
 שחיה מלד האב ואע"פ שחיה יותר רחוקה מקורבת
 לא האם מ"מ אי אומר דכיון ששם משפחה נשם משפחה
 אביה אע"ג דלא מהני וכמ"ס הריב"ש ז"ל מ"מ מזורף
 עם דבריה אלה שאמר' אין לי בכל העולם קרוב יותר
 ממנו אפשר דמהני להכריע את פי דבריה שלקירוב
 מלד האב קאמרה:

ועוד יש הוכחה אחרת שהייתה חולה והדברים
 נכרים שעל עסקי ירשה היו באים ומה גם שאמרה יש
 לי קרוב גואל דמשמע יותר בזיור דמלד האב קאמרה
 דעליו ידבק שם גואל והו"ל כאלו אמר קרוב מלד האב
 בפי' ואע"ג דיש מקום הששא דלא אמרה גואל בפי'
 כי לא בלשון הקדש דברה מ"מ מן הסתם אמרה כן
 או קרוב לי בלשון לבו ומה גם שהם העדים שאלוה
 בתחלה והיא השיבה על דבריהם ובפרט בזהות כאלן
 הוכחה אחרת שהיא הוכחה שם המשפחה כדאמרן ולאחר
 יותר קרוב ליכא למיחש שהרי אמרה אחר כך אין לי
 בכל העולם קרוב אחר יותר ממנו ואם יראה המערער
 עדין לערער בדבר ממ"ס הריב"ש בתשובת מ"ו ח"ל
 עדין יש לספק בנדון זה כי אפשר לומר שהמנהג וגם
 הר"מ לא דברו אלא במי שאומר עליו שהוא קרובו
 בעת שהוא ראוי ליוורו כגון שהוא אחי אביו ובעת
 דברו אין לו קרוב יותר ממנו שאלו הוא כאלו אמר עליו
 שהוא ראוי ליוורו אבל בנפחתי זה שאמר על ראובן זה
 שהוא קרובו בעת שהיו לו בנים ראויים לירש או קרובים
 אחרים קודמים לו בירשה אפשר שלא הייתה כוונתו
 על דעת שירשנו ומילי דכדי יניחה כו' בקושטא ידענא
 דלאה זו מעולם לא היו לה יורשים אחרים נכרים בעת

לאו הייס בין בריא בין ש"מ והטעם הוא מנו דלי בעי
 מיחן ליה במתנה מאי יתיב ומיל' ל"ד דעל דברי ליה
 זו אלו כומכין וגאמי בדבריה לומר פ' הוא קרובי ואחרו
 פ' ירשנה:

אלא שיש לספק ב"ד דכיון שלא אמרה אופן
 הקורבת אלא אמרה קרוב הסתם מה מוכח שיהיה
 קרוב מאב שראוי לירשה דאנא אמינא שהוא קרוב מלד
 האם שאינו ראוי לירש ומתני' מיירי שפי' אופן הקורבת
 כגון שאמר בן דודי או בן אחי ונדומה וחוינן בגמ'
 לחוש לדבר הזה וגרסינן הסתם הר"י אמר איש פ' בני
 בכור הוא נוטל פי שנים איש פ' בכור הוא אינו נוטל
 פי שנים דילמא בזכרא דלימא קאמר ע"כ וה"ל אפשר
 דלימא קרוב מאם וכן נמי משמע מדברי הרמב"ם פ'
 האי ז"ל כל היוורשי' יורשי' בחוקתם כולד עדים שהעידו
 חה מוחק לנו שהוא בנו של פלוני או אחיו אע"פ שאין
 עידי יחוס ולא ידעו אמינתה היחוסין הרי אלו יורשין
 בעדות זה נראה מדבריו שמעידין בענין הקורבת וקאמר
 דסגי בחוקה האמנם אם לא יבררו הקורבת מההיא
 נראה דלא מהני מידי וכן מוכחא החוכמה שהיא שורש
 הרין ז"ל שנים שהיו באים ממדינת הים אע"פ שמשאן
 ומתן ומאלן ומשקן נאחד מהם האחד מהם אין הבירו
 יורשו ואם היה נהג עמו משום אחר יורשו ע"כ מדקאמר
 משום אחרו ולא קאמר משום קרובה נראה ברור דלריך
 שיעידו על חוקה אופן הקורבת ואע"ג דהוה אפשר
 לחלק בין חוקה לחוד לאמירי' פיה בפירוש לאו מילתא
 היא כיון שיש מקום לפרש את דבריה ועוד דהוכחה
 מימריה דרב יוסף מכתחתי כדאמרן ומה גם כי מלאו
 להריב"ש ז"ל בס' מ"ו ז"ל ומה שמעידין שהיו קוראין
 זה לזה קרוב אין זה ראייה שיהיה מלד האב ואפשר
 שיהיה מלד האם ואין שם המשפחה ראייה כי כבר ידעת
 יש משפחה בסרקסטא נקראים בני אלעזר וכן בראלינסייא
 וכן במאזיר"קא ושלשם חלוקות זו מוה אלא הם כן
 הוחקו בעיר שהיא משפחה אחת כו' הנה מדבריו למדנו
 שיש לחוש לקורבת מלד האם שאינו ראוי לירש ועוד
 למדנו שאפי' היה שם משפחת ראוון נשם משפחה שמעון
 אביה של ליה עדין לריך שוחק שהכל משפחה אחת
 יב"מ אי אומר דכי מעיינין שפיר בה יש מקו'
 לזכות את ראובן בירשה ליה והטעם הוא דחוינן
 בגמרא דהוכחה סגי אע"פ שאלא פירש דבריו בפירוש
 דאמריק הסתם ההוא דאחא לקמיה דרבי חיינא אי"ל
 מוחקני בזה שהוא בכור א"ל מאן ידעת דכי הוה אחי
 לגביה דאבוא א"ל זילו לגביה שבחתי ברי דזכרא הוא

כחנאי הכחוב לעיל ואם לא יסאר בן זכר לבד ממשא
 אלא בזה שלא יהיה לה דבר: ולמשה בן בני המ'
 נחמי בית אחת שהיה דר הר' אליה שלמונ"א ומחזק
 אחת של קומאנירו ולפי שחתי ה"ה יהודה ריפאריג"א
 חייב לי ארבע מאות ושבעים שולטאניש אני מנה
 שהשלש מאות יהיו שלו שחחיס לבתי אשחו והמאה
 ושבעים שולטאניש השאריס יתן לשני יחומים בני בתי
 שמחה ז"ע בני כה"ר אברהם די טראנאו מאה יתן
 לגדול ושבעים לקטן ואם לא ירצה חתי לחת המעות
 המ' כנ"ל לא יחזו לבנו משה הבית והמחזק המ' אלא
 יהיה חילוק במה המאה ושבעים שולטאניש כנ"ל.
 עוד ענה שיחזו מחזק ש"מ להחכם השלם כה"ר משה
 מטרנאי עשרים שולטאניש במעות בעין מנכסיו וג"כ
 שנה שיהיה ההכס המ' אפטרופוס על היחומה בן
 בנו ועל הנכסים שלה: עוד שנה שהחזר האחרת הבית
 המ' והמחזק כנ"ל יהיו לבן בתה כנ"ל והבית האחרת
 שדרה בו אחוזו דוג"א לונ"ה שיהיה דרה בו כל ימי
 חייה ולאחר פטירתה יהיה לחברת ח"ח ע"כ

ועידי העושה: אליעזר טולידאנו: אליה שלמונה:
 עוד כחוב בה בענין הבית הגדול הנ"ל והחניו
 שסביבו פי' דבריו ואמר שאם ח"ו לא חגיע לנישואין
 בת בנו המ' או אפי' חגיע ולא יסאר ממנה זרע ש"ק
 שיחזרו הבית והחניו ליורשיה מאביה והיורשים ג"כ
 לא יוכלו למכור ולמשכן אלא הכל היה כנ"ל אבל בשאר
 כל המעלגו והמעות של בת בני ח"ו לשום אדם רשוח
 ולא שליחות יד בהם אלא הכל ליורשיה כמ' ואם ח"ו
 חפטר קודם נישואין או אחר נישואין בלי זרע חחזור
 יורשת הכחובה ליורשיה כמ' וקיים עוד כחוב בה עוד
 ענה שיחזרו טבעת של משכן של משרת כהר' שלמה
 ריפאריג"א עוד ענה שיחזו לדקה של קהל שלו חמשה
 שולטאניש: עוד ענה שיחזו להר' אברהם גאדיע ה'
 שולטאניש: עוד ענה שיחזו להר' משה בן בחו סאליר"ו
 אחד של כסף ושחי קוגארש כסף: עוד ענה שיחזו
 ליחזק בן בחו הנ"ל קיחון' של כסף ושחי קערות
 של כסף

משה גאויזון: אליעזר טולידאנו: ע"כ חופס העושה:
 ובהיות כי הכפטר ל"ע נפטר לב"ע וחיי לרבן
 ולכל ישראל שבק והיני מה שהיני שמע שמועה חחזו
 הר' אברהם די טראנאו י"ו שהיה דר בעיר אינדירופלא
 נסע ממקומו לבא פה לפת חוב"בא לבקש המעות
 שהיני לו הזקן ל"ע ר"ל לבני בני בחו שמחה ל"ע
 שכבר מתה ובחיי אביה ל"ע וגם כי שמע מפי מגידים

שדברה את דבריה אלה ומעלה חף אם יהיו דברי
 הריב"ש מוכרחים ח"ן מהם ערעור ל"ד כ"ש דק"ל
 עיינו טובא מלישנא דחתי דקחי זה בני נאמן ואיך
 יעלה בדעת שיאמר אדם על מי שאינו בנו שהוא בנו
 ולקבצו אליו כאב את בן ירצה וימלא דמילי דכדי
 מינה דבשלמא אי הוה חתי בשאר קרובים שהם קנא
 רחוקים היה מקום לעלות בדעת הכרחו ז"ל האמנם
 מחתי בבן קחתי ומינה ילפינן שאר יורשים:

וזאת ועוד דפריך בגמרא לירשו פשיטא ולאטריך
 לשנויי לפטור את אשחו מן היבום אצטריך ליה ולי
 איכא חילוק בבנו דלא מהני לירשו מאי קשיטיה
 פשיטא ולפיך ז"ל שאין הדברים מוכרחים וגם הוא ז"ל
 בדרך אפשר אמר ורפיא בדידה בגמר דבריו וכמו
 שנראה מחשבתו בצירור ומעשה נראה לי שראובן זה
 יש לו זכות בנכסי אלה והוא הורש הקודם ליורשה
 בלי ספק וזהו מה שהעלה מלדתי בדון זה להלכה
 ולמעשה ויראה לי פשוט וברור ולא זריכא אום בה
 הלעזר החוחס על הדיון ועל האמה מלישנא נאליקו
 וראה אני דברי פי חכם טובים ונחמתי למולאי דעת
 הלעזרי משה בר חיים אלשיך ז"ל

סימן פה

תשובה זו כמנהגו בלן מפני שהרבי' הנכבדים הם מלמדי הדג וזה"ה
 ומימינו שמו לבן העמקתי אמה יום תשובת הדג וזה"ה

יג בהיות שמים שעברו למו נפטר פה לפת
 חוב"בא הישיב כה"ר יחזק ג' וקיל ל"ע ובשעת פטירתו
 ענה מחמת מיחה ח"ל העושה שהמעות הרשומים
 במקומות הידועים הכל לבת בנו פי' ראגקא ועוד הבית
 הגדול אשר הוא שוכן בו ענה עם החניויה אשר
 סביבו ג"כ יהיו שלה בזה החנאי ששסגניע זמן שואיה
 שיחזו עם הנושא אותה שאין בבית הזה ובחניויה אשר
 סביבו רשוח לא למכור ולא למשכן אלא לדור ולאכול
 הפירות ואם יהיה לה זרע כל זמן שהזרע קיים ישתמשו
 ג"כ בבית ובחניויה כמ' אבל לא למכור ולא למשכן ואם
 בעל בת בנו או זרע שלה ימכרו אחיה דבר מהבית
 והחניויה המ' מעשה ומעשיו ממוני חברת ח"ת ישלחו
 יד ויש להם רשוח להוליא מיד הלקוחות ושיהיה קדש
 לחברת ח"ת: עוד ענה שהבית האחרת שיש בשכונתו
 של בית של הר' שלמה מהריק"ן ש"ז שבתו שרבו"ה
 חתולה לדור בבית שחזור כמו שהיה דרה ענה אבל
 לא שיהיה הבית שלה מוחלט אלא אם יסאר ממנה בן
 לבד מנהג משה שיהיה הבית של אחוז הבן או לזרעו

Awkoti Rouchl.